

OPINNÄYTETYÖ

Ehkäisevän päihdetyön kehittäminen perheryhmäkoti Satakielessä

Sanna Andersson ja Essi Yli-Kantola

Yhteisöpedagogi (AMK)

Järjestö- ja nuorisotyö

(210 op)

12/2023

TIIVISTELMÄ

Humanistinen ammattikorkeakoulu
Yhteisöpedagogi (AMK), järjestö- ja nuorisotyö

Tekijät: Sanna Andersson ja Essi Yli-Kantola
Opinnäytetyön nimi: Ehkäisevän päihdetyön kehittäminen perheryhmäkoti Satakielessä
Sivumäärä: 62 ja 14 liitesivua
Työn ohjaaja: Kristiina Vesama
Työn tilaaja: Perheryhmäkoti Satakieli

Päihteiden käyttö on ajankohtainen ja yhteiskunnallisesti merkittävä aihe. Suomessa erityisesti nuorten huumeiden käyttö on huolestuttanut ja huumekuolemia tapahtuu merkittävän paljon verrattuna muuhun Eurooppaan. Huumekuolemat ovat lisääntyneet etenkin 15–24-vuotiaiden keskuudessa. Ennaltaehkäisevä päihdetyö on tärkeässä roolissa edistämään yksilöiden ja yhteiskunnan terveyttä ja hyvinvointia. Sen tavoitteena on ehkäistä ja vähentää päihteiden aiheuttamia haittoja sekä jakaa tietoa päihteistä. Ehkäisevää päihdetyötä tehdään valtakunnallisesti ja kaiken ikäisille, mutta nuoruus on ikävaiheena otollisin sen toteuttamisen kannalta.

Opinnäytetyön tilaaja on perheryhmäkoti Satakieli, joka toimii Pirkanmaan hyvinvointialueella. Perheryhmäkodissa asuu oleskeluluvan saaneita alaikäisiä lapsia ja nuoria, jotka ovat saapuneet maahan ilman huoltajaa. Opinnäytetyön tavoitteena oli kehittää ehkäisevän päihdetyön käytäntöjä perheryhmäkodissa yhdessä työntekijöiden kanssa.

Opinnäytetyön aineistoa kerättiin laadullisin menetelmin, joita olivat kyselytutkimukset, haastattelut sekä kehittämistyöpajat. Lähestymistapana kehittämistyöpajoissa käytettiin yhteiskehittämistä, jolla työyhteisön jäsenet osallistettiin kehittämistyöhön. Tätä aineistoa tuki myös laajasti kerätty tietoperusta luotettavista lähteistä. Käytettyjen menetelmien avulla kerättiin tietoa ehkäisevän päihdetyön toteutumisesta perheryhmäkodin arjessa.

Opinnäytetyön tarpeellisuutta tuki saadut tulokset kerätystä aineistosta, joissa tuli ilmi tarve kehittää yhteisiä toimintatapoja sekä linjauksia ehkäisevän päihdetyön toteuttamiseksi. Työntekijät kokivat tarpeelliseksi koulutuksen lisäämisen aiheesta, mikä on ensisijaisen tärkeää. Osaamisen päivittäminen ja jatkuva kouluttautuminen on merkityksellistä, sillä päihteet ovat yhteiskunnallisesti ajankohtainen ja muutoksessa oleva aihealue.

Opinnäytetyön tuotoksena syntyi materiaalipankki ehkäisevän päihdetyön toteuttamisen tueksi. Materiaalipankkiin koottiin yhteenveto tärkeimmistä ehkäisevän päihdetyön teemoista ja se sisältää vinkkejä päihdetyön koulutukseen sekä materiaaleihin. Materiaalipankin tavoitteena on antaa työkaluja työyhteisölle ehkäisevän päihdetyön toteuttamiseksi.

Asiasanat: ehkäisevä päihdetyö, nuoret, päihteet, yhteiskehittäminen

ABSTRACT

Humak University of Applied Sciences
Community Educator, Bachelor's degree in NGO and youth work

Author: Sanna Andersson ja Essi Yli-Kantola
Title: Developing preventive substance abuse work at the family group Satakieli
Number of Pages: 62 and 14 attachment pages
Supervisor: Kristiina Vesama
Commissioned by: Family Group Home Satakieli

The use of substances is a topical and socially significant issue. In Finland particularly, the use of drugs among young people is cause for concern, and there are significantly more drug-related deaths compared to other European countries. Drug-related deaths have increased, especially among those aged 15–24. Preventive substance abuse work plays a significant role in promoting the health and well-being of individuals and society. Its purpose is to prevent and reduce the harmful effects of substances and to disseminate information about them. Although preventive substance abuse work is done nationally for people of all ages, adolescence is a particularly opportune stage for its implementation.

This thesis is commissioned by the family group home Satakieli, and it is located in the Pirkanmaa welfare region. The family group home houses minors who have arrived in the country without a guardian. The goal of the thesis was to develop the practices of preventive substance abuse work in the family group home in collaboration with the employees.

The data for the thesis was collected through qualitative methods, such as surveys, interviews, and development workshops. Co-development was used in the development workshops to actively involve members of the work community in the thesis. The information base was collected from reliable sources. Through the methods used, information was obtained about the implementation of preventive substance abuse work in the daily life of the family group home.

The necessity of the thesis was supported by the results obtained from the collected data, which highlighted the need to develop common practices and guidelines for the implementation of preventive substance abuse work. The output of the thesis is a resource bank that supports the implementation of preventive substance abuse work. The resource bank includes a summary of the key themes in preventive substance abuse work, and provides tips for substance abuse training and materials. Its goal is to provide tools for the work community to improve the implementation of preventive substance abuse work practices.

Keywords: substance abuse prevention, substances, youth, co-development

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO.....	6
	1.1 Kehittämistyön tarve ja tavoite	7
2	TILAAJAN ESITTELY	9
	2.1 Keskeiset käsitteet, lait ja hallinnolliset asiat	9
	2.2 Tilaajan valinta	11
	2.3 Kohderyhmä.....	12
3	HUUMAUSAINHEET JA NIIDEN KÄYTTÖ SUOMESSA.....	13
	3.1 Huumausainelainsäädäntö	13
	3.2 Huumausaineista tarkemmin.....	14
	3.3 Huumeet ilmiönä nuorten keskuudessa	17
4	EHKÄISEVÄ TYÖ.....	19
	4.1 Ennaltaehkäisevä nuorisotyö	19
	4.2 Ehkäisevä päihdetyö	20
	4.3 Ehkäisevä päihdetyö ja maahanmuuttaneet nuoret.....	23
	4.4 Päihteet ja mielenterveys	24
5	AINEISTON KERUUMENETELMÄT	26
	5.1 Kyselylomake Satakielen työntekijöille	26
	5.2 Työntekijöiden haastattelut.....	27
	5.3 Yhteiskehittäminen ja kehittämistyöpajat.....	29
	5.4 Palautteen kerääminen kehittämistyöpajasta	30

6	AINEISTON ANALYYSI SEKÄ TULOSTEN ESITTELY	32
6.1	Aineiston analyysi.....	32
6.2	Aloituskyselyn tulokset.....	33
6.3	Haastatteluiden tulokset.....	35
6.4	Yhteiskehittämisen tulokset.....	39
6.5	Kehittämistyöpajan palautekyselyn tulokset	43
6.6	Tuotoksena materiaalipankki työyhteisön Teamsiin	44
7	YHTEENVETO	47
7.1	Kehittämistyön tutkimuseettinen tarkastelu ja saavutettavuus	47
7.2	Johtopäätökset.....	50
7.3	Jatkokehittämissuositukset	52
7.4	Tilaaajan palaute ja itsearviointi	53
	LÄHTEET	55
	LIITTEET.....	63

1 JOHDANTO

Tämä opinnäytetyö käsittelee ehkäisevän päihdetyön kehittämistä. Aiheena päihteet ja erityisesti huumeet ovat olleet mediassa ajankohtaisia. Syyskuussa 2023 opinnäytetyötä tehdessämme eduskunnassa käsiteltiin kansalaisaloitetta valvottujen huumausaineiden käyttötilojen kokeilusta (Ketonen 2023). Nuorten päihteiden käyttö on yhteiskunnallisesti huolestuttanut, sillä Suomessa nuorten huumekuolemia tapahtuu huolestuttavan paljon verrattuna muuhun Eurooppaan tai Pohjoismaihin. Huumekuolemat ovat entisestään lisääntyneet nuorten 15–24-vuotiaiden keskuudessa ja vuonna 2021 Helsingissä nuoria kuoli huumeisiin enemmän, mitä mitaushistoriassa koskaan aiemmin. (Moilanen 2023.)

Aiheena ehkäisevä työ on yhteisöpedagogin ydinosasta ja siihen syventyminen kiinnosti meitä myös opinnäytetyön osalta. Yhteisöpedagogi edistää yksilön ja yhteisön hyvinvointia toimien järjestö- ja nuorisotyön ammattilaisena. Koulutuksen myötä yhteisöpedagogi voi toimia ehkäisevän työn edistäjänä ja kehittäjänä eri toimialoilla. Aiheena ehkäisevä työ kiinnosti sen monialaisuuden ja vaikuttavuuden vuoksi. Päihteet ovat näkyneet opiskelumme aikana eri harjoittelu- ja työpaikoissa, jonka vuoksi halusimme aiheeseen tarttua opinnäytetyössämme. Opinnojen aikana teimme yhdessä lukuisia pari- ja ryhmätöitä, jolloin huomasimme työskentelyotteemme ja kiinnostuksen kohteemme olevan yhtenevät. Tämän vuoksi myös opinnäytetyön tekeminen yhdessä tuntui luontevalta.

Työn tilaajana toimii perheryhmäkoti Satakieli, jossa kehitimme ehkäisevän päihdetyön käytänteitä ja toteutumista. Perheryhmäkodissa asuu yksin maahan tulleita alaikäisiä lapsia ja nuoria. Perheryhmäkoti Satakieli on kodinomainen paikka ja siellä työskentelee moniammatillisesti parikymmentä työntekijää. Kappaleessa 2 kerromme perheryhmäkoti Satakielestä tarkemmin.

Kehitimme ehkäisevän päihdetyön käytäntöjä yhdessä henkilöstön kanssa. Lähestymistavaksi valitsimme yhteiskehittämisen, joka voidaan määritellä toimintatavaksi, jossa kaikki osallistujat oppivat ja osallistuvat tasavertaisina. Toteutimme kehittämistyöpajan perheryhmäkodin työntekijöille. Tämän lisäksi haastattelimme työntekijöitä ja teimme kaksi kyselytutkimusta, aloituskyselyn sekä palautekyselyn. Tavoitteenamme oli syventyä kehittämään ehkäisevän päihdetyön toteutumista Satakielen arjessa ja lisätä keskustelua päihteistä nuorten ja turvallisten aikuisten välillä.

Tämä opinnäytetyö tuottaa tilaajalle materiaalipankin Teams-kansion muodossa, jossa on yhteenvedona materiaaleja ehkäisevän päihdetyön toteuttamisen tueksi. Materiaalipankki sisältää

vinkkejä hyödyllisiin koulutuksiin, tietoa päihteistä sekä linjauksen työskentely- ja toimintatavoista päihtyneen asiakkaan kohtaamiseen. Materiaalipankkia voidaan käyttää työskentelyn tukena sekä uuden työntekijän perehdytyksessä.

Opinnäytetyön myötä pääsimme syventymään päihteisiin yhteiskunnallisena aiheena ja näkemään ehkäisevän työn merkittävyyden yksilölle, yhteisölle ja yhteiskunnalle. Aiheena ehkäisevä työ ja päihteet ovat laaja kokonaisuus ja tässä opinnäytetyössä käsittelemme vain pientä osaa siitä. Työn merkityksellisyyttä tukee saamamme palaute työstämme Satakielen henkilöstöltä.

1.1 Kehittämistyön tarve ja tavoite

Päädyimme tekemään opinnäytetyön perheryhmäkoti Satakieleen siellä nousseen tarpeen vuoksi ehkäisevän päihdetyön kehittämisestä. Opinnäytetyömme tarve liittyy nuorten huolestuttavasti lisääntyneeseen päihteiden käyttöön. Organisaatio on tuttu Sannan työharjoittelupaikan sekä sijaisuuksien kautta. Perheryhmäkoti Satakielessä asuu alaikäisiä maahanmuuttaneita nuoria, jotka ovat tulleet Suomeen ilman huoltajaa. Perheryhmäkodista kerrotaan seuraavassa luvussa tarkemmin.

Työskennellessämme nuorisotyön kentällä olemme havainneet ilmiön nuorten lisääntyneestä huumeiden käytöstä sekä kokeiluista. Tämä ilmiö näkyy myös katukuvassa. Ennaltaehkäisevä päihdetyö on merkittävässä roolissa ehkäisemään nuorten päihdekokeiluja sekä -käyttöä. Tämän vuoksi koemme tärkeäksi ehkäisevän päihdetyön toteutumisen perheryhmäkoti Satakielessä. Ajoissa aloitettu ennaltaehkäisevä päihdetyö voi suojata riskikäyttäytymiseltä sekä päihteiden aiheuttamalta syösykierteeltä. Ehkäisevä päihdetyö tukee perusteellisesti hyvinvointia, osallisuutta, toimintakykyä sekä terveyttä. (Ehyt ry 2023a.)

Opinnäytetyön tavoitteena on kehittää yhdessä työntekijöiden kanssa ehkäisevän päihdetyön toimintatapoja perheryhmäkoti Satakielessä. Kehittämistyömme alkoi kartoittamalla ehkäisevän päihdetyön tämänhetkistä tilaa kyselyllä sekä haastatteluilla. Jatkoimme kehittämistyötä kehittämistyöpajoilla, joissa hyödynsimme yhteiskehittämisen lähestymistapaa. Käsittelemme työpajoissa erilaisia tilanteita, joita työpaikan arjessa voi syntyä ehkäisevään päihdetyöhön liittyen. Tarkoituksena kehittämistyöpajoissa on jakaa ajatuksia ja ideoita moniammatillisen työryhmän kesken. Tämän avulla tavoitteena on löytää työryhmälle yhteiset toimintatavat sekä tavoitteet, joita jatkossa käytetään. Keräsimme työpajojen jälkeen osallistujilta palautteen, joka

on yksi aineistonkeruumenetelmistämme. Kehittämistyön prosessin ja siitä syntyneen aineiston pohjalta kokoamme materiaalipankin, joka on yhteenveto työstämme. Materiaalipankki jaetaan koko työryhmälle ja sitä voidaan jatkossa käyttää tukemaan ehkäisevän päihdetyön toteutumista ja esimerkiksi uuden työntekijän perehdytystä.

Tavoitteenamme on pyrkiä normalisoimaan keskustelua päihteistä sekä niiden haittavaikutuksista. Merkittävässä roolissa ehkäisevän päihdetyön toteutumisessa on nuoren ja turvallisen aikuisen välinen keskustelu. On tärkeää, että nuori pystyy tukeutumaan turvalliseen aikuiseen ja keskustelemaan vaikeistakin asioista. Nuorelle tuodaan viesti siitä, että häntä ei syyllistetä, vaikka tulisikin kertoa esimerkiksi päihdekokeilustaan.

2 TILAAJAN ESITTELY

Opinnäytetyön tilaajana toimii perheryhmäkoti Satakieli, joka on koti yksin maahan tulleille alaikäisille lapsille ja nuorille, jotka ovat saaneet oleskeluluvan. Tällä hetkellä Satakielessä asuu 13 nuorta, joista kaksi asuvat tukiasunnoissa. Perheryhmäkoti Satakieli henkilökuntineen on vastuussa nuorten hyvinvoinnista, huolenpidosta ja kasvatuksesta. Perheryhmäkoti on nimenä hyvin kuvaava, sillä Satakieli on näiden nuorten koti. Satakielen tärkein tavoite on kotoutumisen edistäminen, psykososiaalinen tuki ja kasvatusvastuu. (Ruokostenpohja 2023.)

Kotoutumisella tarkoitetaan kaksi- tai monensuuntaista vuorovaikutusta maahanmuuttaneen yksilöllisen prosessin ja yhteiskunnan kanssa. Kotoutuminen edellyttää sekä yksilön aktiivisuutta että yhteiskunnan vastaanottavaisuutta, sillä ja maahanmuuton myötä myös yhteiskunta kehittyy ja muuttuu. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2021, 4.)

Psykososiaalinen tuki on yksilön voimavarojen ja hänelle ominaisten selviytymiskeinojen tukemista. Psykososiaalista tukea tarjoavat terveydenhuollon sosiaalihuollon sosiaalityö, sosiaaliohjauksena annettu tuki sekä akuutti kriisityö. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2023.) Psykososiaalinen tuki on tarkoitettu äkillisen traumaattisen tapahtuman kokeneille henkilöille, esimerkiksi äkillisesti läheisen menettäneille. Se on sosiaali- ja terveydenhuollon lakisäateistä toimintaa, johon kuuluu akuuttia kriisityötä. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2019.)

2.1 Keskeiset käsitteet, lait ja hallinnolliset asiat

Termin kotouttaminen on korvannut termi kotoutumisen edistäminen, sillä aikaisempi termi voi viitata siihen, että maahanmuuttanut henkilö olisi passiivisessa asemassa eikä aktiivinen tekijä kotoutumisessa. Kotoutumisen edistäminen on laissa määritelty prosessi, joka käytännössä on monen yhteiskunnan palvelun yhteistyötä ja toimintaa. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2021, 7.)

Maahanmuuttaja-termin on korvannut termi maahanmuuttanut, jota suositellaan käytettäväksi. Maahanmuuttaneella ihmisellä tarkoitetaan Suomessa asuvaa henkilöä, joka on saanut oleskeluluvan, eikä ole Suomen kansalainen. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2021, 4.)

Suomessa sai vuonna 2022 oleskeluluvan 112 alaikäistä turvapaikanhakijaa, jotka olivat maassa ilman huoltajaansa. Näiden lasten asumisen ja huolenpidon järjestämisestä vastaa hyvinvointialue. Kotoutumissuunnitelma tulee laatia kaikille yksin maahan tulleille lapsille ja siitä

vastaa hyvinvointialue ja kunta. Kotoutumislaisissa on määrätty, että hoiva, huolenpito ja kasvatusta tulee järjestää lapsen tarpeiden mukaan. Kuntalaisina maahanmuuttaneet lapset ovat oikeutettuja kaikkiin kunnan palveluihin, kuten muutkin kuntalaiset. Näitä ovat muun muassa koulutus, vapaa-aika ja kulttuuripalvelut. (Kotoutuminen.fi 2023a.)

Alaikäiselle ilman huoltajaa maahan tulevalle lapselle määrätään edustaja, joka toimii huoltajan roolissa turvaamalla lapsen etua turvapaikka- ja perheenyhdistämisprosessin aikana sekä henkilöä ja turvallisuutta koskevissa asioissa. Edustajan määrääminen on kirjattuna vastaanottolaikiin. Edustaja on tehtävässään, kunnes lapsi täyttää 18-vuotta, muuttaa pysyvästi ulkomaille tai saa huoltajansa Suomeen. Perheryhmäkoti tekee tiivistä yhteistyötä edustajan, koulun, terveys- ja sosiaalipalveluiden sekä tarvittaessa lastensuojelun viranomaisen kanssa. (Kotoutuminen 2023b.) Satakielellä yhteistyö edustajiin on tiivistä etenkin alkuvaiheessa, kun nuori on muuttanut perheryhmäkotiin. Edustajat eivät työskentele perheryhmäkodin työntekijöinä, eivätkä ole arjen toiminnoissa mukana, mutta ovat tärkeä osa nuoren hyvinvoinnin tukemista ja lapsen edun turvaamista.

Nuoret muuttavat omiin asuntoihin täytettyään 18-vuotta ja tällöin perheryhmäkodin palvelut loppuvat ja he ovat oikeutettuja Satakielen jälkihuollon palveluun, jota kutsutaan nykyään nimellä aikuistumisen tuki. Palvelu vastaa lastensuojelun jälkihuoltoa ja siihen kuuluu yksilöllistä ohjausta nuoren tarpeiden mukaan. Käytännössä tämä tarkoittaa tukea esimerkiksi koulu-, raha- ja asuntoasioiden hoitamiseen. Palveluun on oikeutettu yksin maahan tulleet 18–25-vuotiaat, mutta nykyinen hallitus on ehdottanut ikärajan laskemista 23-vuoteen. Tällä hetkellä odotetaan päätöstä, muuttuuko ikäraja. (Ruokostenpohja 2023.)

Satakielen toimintaa ohjaa laki kotoutumisen edistämisestä (681/2023) sekä laki kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta (746/2011). Kotoutumisen edistämistä koskevassa laissa mainitaan, että sovellettaessa sitä alaikäiseen tulee huomioida ensisijaisesti lapsen etu. Kotoutumislakia ollaan uudistamassa ja se astuu voimaan vuonna 2025. Uudistus tehdään vastaamaan muuttuneeseen toimintaympäristöön ja eduskunnan edellytyksiin kotoutumisen edistämisestä, joita ovat esimerkiksi toimintojen tehostaminen ja kotouttamisen nopeuttaminen. Uudistuksia on tapahtunut ja tulee tapahtumaan toimialalla useampia, joista lain uudistaminen on yksi. (Kotoutuminen.fi 2023c.)

Maahanmuuttaneiden kotouttamisesta vastuussa on työ- ja elinkeinoministeriö (Maahanmuuttovirasto 2023). Perheryhmäkodeista vastaa Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. Pirkanmaalla sijaitseva Satakieli on Pirkanmaan ELY-keskuksen alainen. Vuonna 2025 perheryhmäkodin toiminta siirtyy sosiaalihuoltolain alaiseksi, jolloin AVI eli aluehallintovirasto tulee toimimaan valvontaviranomaisena. (Ruokostenpohja 2023.)

Aiemmin perheryhmäkoti Satakieli kuului Tampereen kaupungille, mutta vuoden 2023 alusta se on ollut Pirkanmaan hyvinvointialueen alaisena. Haasteita on tuonut byrokraattisten asioiden siirtyminen hyvinvointialueen alaisuuteen, jolloin epäselvyyksiä ja epävarmuutta on ollut niin esihenkilötasolla kuin työntekijätasollakin. (Ruokostenpohja 2023.) Opinnäytetyöprosessissa muutos hyvinvointialueelle ja sen haasteet ovat näkyneet muun muassa siinä, että ajantasaista tietoa Satakielestä hyvinvointialueella ei ole vielä julkaistu verkkoon.

2.2 Tilaajan valinta

Opinnäytetyötä aloittaessa parityönä tiesimme yhteisen kiinnostuksen kohteen olevan nuorten parissa tehtävä ehkäisevä työ. Perheryhmäkoti Satakieli on toimijana tullut Sannalle tutuksi harjoittelun ja sijaisuuksien myötä. Tutun työyhteisön sekä asiakkaiden kanssa on miellyttävää ja inspiroivaa toimia, joten myös opinnäytetyön tekeminen sinne tuntui luonnolliselta. Essillä työkokemusta on lastensuojelun puolelta, mistä on hyötyä myös tässä työssä. Perheryhmäkoti on lastensuojelulaitoksen omainen paikka, jonka vuoksi myös Essille tuntui paikan valinta luontevalta. Perheryhmäkoti Satakielessä yhdistyy ehkäisevä työ, nuoret sekä erityisenä ryhmänä maahanmuuttaneiden nuorten kanssa tehtävä työ. Ohjaajien työnkuva on moninainen ja sen keskiössä on kotoutumisen edistäminen sekä nuorten hyvinvoinnin tukeminen arjessa. Tärkeinä teemoina ovat osallisuuden ja toimijuuden tukeminen.

Opinnäytetyömme aihe nousi esiin kehittämistarpeena työelämässä. Pääteet nousivat puheeksi työpaikalla niin nuorten kuin henkilöstönkin kanssa. Aiheesta käytiin keskusteluja ja pohdittiin yhteisiä toimintatapoja. Näimme tämän hyvänä tilaisuutena tarttua kehittämistyöhön opinnäytetyön parissa.

Satakielessä eletään tällä hetkellä isojen muutosten aikaa, sillä hallinnollisten muutosten lisäksi henkilökunta on muuttunut paljon viimeisten vuosien aikana. Nämä kaikki ovat vaikuttaneet arjen sujuvuuteen, mutta toisaalta muutoksen myötä on mahdollista entisestään kehittää toimintaa paremmaksi. Satakieli on näyttäytynyt kehittämismyönteisenä toimijana ja on aktiivisesti

esimerkiksi kouluttanut henkilöstöään. Uudet ideat otetaan myönteisenä vastaan myös esihenkilötasolla ja työntekijöillä on mahdollisuus suunnitella ja kehittää toimintaa. Tämän vuoksi opinnäytetyön tekeminen Satakieleen tuntui kiinnostavalta ja tilaajan puolelta se otettiin vastaan hyvin.

2.3 Kohderyhmä

Opinnäytetyön kohderyhmänä ovat perheryhmäkoti Satakielen työntekijät sekä nuoret. Tavoitteenamme oli kehittää ehkäisevän päihdetyön käytänteitä perheryhmäkoti Satakieleessä yhdessä työryhmän kanssa. Kehittämistyön myötä tarkensimme työyhteisön työskentelytapoja sekä tavoitteita. Nuoret ovat kohderyhmäämme välillisesti, sillä nuoret ja nuorten hyvinvointi on kehittämistyömme tavoitteiden keskiössä.

Satakieleessä työskentelee moniammatillisesti ohjaajia, sosiaali-ohjaajia, sosiaalityöntekijä, sairaanhoitaja, vastaava ohjaaja sekä johtaja. Pääsimme opinnäytetyön myötä osallistamaan henkilöstöä opinnäytetyöprosessiin haastatteluiden ja kehittämistyöpajojen myötä. Opinnäytetyön yhtenä tavoitteena on antaa työyhteisölle keinoja työskentelyyn, ja tämän vuoksi koemme tärkeäksi työntekijöiden osallistamisen kehittämistyöhön, jotta työskentelytavat ja tavoitteet soveltuvat heidän arkeensa ja ovat työyhteisön näköiset. Pidimme tärkeänä, että alan ammattilaiset pääsevät hyödyntämään osaamistaan ja tarjoamme heille mahdollisuuden olla mukana kehittämässä toimintaa entistä paremmaksi.

Satakieleessä asuu tällä hetkellä 15–17-vuotiaita maahanmuuttaneita nuoria. Ohjaajilta työ vaatii ymmärrystä ja tietoisuutta eri maiden kulttuureista sekä poliittisista tilanteista. Satakielen henkilöstö koostuu eri ikäisistä työntekijöistä, mikä on nähty tärkeänä piirteenä työyhteisössä. Nuoret kutsuvatkin joitakin vanhempia työntekijöitä heidän mummoikseen ja osa heistä näyttyy nuorille tärkeinä äitihahmoina. Vanhemmilla ja jo pitkän työuran tehneillä konkareilla on paljon arvostettavaa osaamista ja kokemusta sekä useampi heistä on tehnyt uraa Satakieleessä useiden vuosien ajan. Nuoremmilla lähiaikoina valmistuneilla työntekijöillä on hyvin ajantasainen tietotaito käytettävissään, ja he ovat mahdollisesti lähempänä tämän hetken trendejä nuorten keskuudessa. Opinnäytetyön näkökulmasta ikäjakauma on mielenkiintoinen asetelma pohdittavaksi esimerkiksi päihteisiin liittyviin asenteisiin ja tietotaitoon.

3 HUUMAUSAINHEET JA NIIDEN KÄYTTÖ SUOMESSA

Huumausaineet ovat melko laaja käsite. Lääketieteessä huumausaineilla tarkoitetaan substanssia, joka vaikuttaa muun muassa ihmisten psyykkisiin toimintoihin, tunteisiin sekä mielialoihin. Puhuttaessa yleisesti huumausaineista, käsitteellä voidaan tarkoittaa laittomia päihdyttäviä aineita. (Kainulainen 2016.)

Huumausaineita ovat aineet, valmisteet ja kasvit, jotka on määritelty huumausaineasetuksessa. Huumausaineet voidaan jakaa kannabistuotteisiin, keskushermostoa lamaaviin aineisiin esimerkiksi heroini, kiihdyttäviin stimulantteihin esimerkiksi amfetamiini ja voimakkaisiin aistimuksia aiheuttaviin hallusinogeeneihin esimerkiksi LSD. Kaikki nämä ovat laittomia päihteitä, joista on säädetty Suomen laissa. (Ehyt ry 2023b.)

Suomessa eniten käytettyjä huumeita ovat tällä hetkellä kannabis, amfetamiini, metamfetamiini, ekstaasi, kokaiini ja muut psykostimulantit (Huttunen 2023). Lisäksi muita eniten käytettyjä huumausaineita ovat buprenorfiini sekä muut opioidit, hallusinogeenit ja erilaiset synteettiset päihteet (Häkkinen 2023). Huumausaineita syntyy kuitenkin jatkuvasti lisää, ja uudet huumeet ottavat jalansijaa vanhojen tilalla.

Tässä kappaleessa keskitymme kertomaan tarkemmin huumausainelainsäädännöstä sekä huumausaineista.

3.1 Huumausainelainsäädäntö

Kansainvälinen huumausainepolitiikka perustuu valtiosopimuksiin. Niiden mukaan myös Suomi on sitoutunut ottamaan tiettyjä aineita sekä valmisteita huumausainevalvontaan. (Markkula, Rönkä 2020, 12.) Huumausainelain (383/2008 9§) tavoitteena on huumausaineiden laitoman Suomeen tuonnin, viennin, valmistuksen, levittämisen sekä käytön ehkäiseminen. Huumausainelain tarkoituksena on myös vähentää päihdyttävien aineiden aiheuttamia terveysriskejä. Huumausainelain asettamista kielloista voidaan kuitenkin poiketa tutkimuksellisissa sekä teollisen käytön tarkoituksissa.

Käyttörikos on lievin huumausainerikos, jota on esimerkiksi kannabiksen käyttö. Huumausainerikos taas tulee esimerkiksi kannabiksen kasvattamisesta. Molemmissa tapauksissa, seurauksena on sakkorangaistus. Henkilön rikosrekisteriin tulee merkintä silloin, kun henkilö määrä-

tään muuhun rangaistukseen kuin sakkoon. Henkilön ollessa alle 15-vuotias, huumausainemerkintä poistuu tämän täysi-ikäistyessä. Mikäli henkilö on yli 15-vuotias rikoksen tapahtuessa, merkintä poistuu viiden vuoden kuluttua. (BuenoTalk 2021, 3:25-3:50.)

Tyypillisesti alaikäinen, joka jää kiinni huumausaineen käytöstä saa puhuttelun ja hänet ohjataan hoitoon (Sohlberg 2023). Poliisitoimella on myös aina velvollisuutena tehdä lastensuojeluilmoitus nuoresta, joka käyttää päihteitä (Terveyden ja hyvinvoinninlaitos 2023a). Nuorilta löytyy heikosti tietoa kiinnijäämisen seurauksista. Useille tulee yllätyksenä huumausainemerkinnän vaikutus koulutukseen tai töihin pääsemiseen. Huumausainemerkintä estää pääsyn esimerkiksi opiskelemaan turvallisuusalalle, terveys- ja hyvinvointialalle sekä kasvatus- ja ohjaus- alalle. (BuenoTalk 2021, 6:57-8:39.)

Huumausaineiden tuotanto sekä välittäminen on osa globaalia ongelmaa. Poliisin mukaan huumeiden kysyntä sekä tarjonta on kasvanut. Internetin sivustot sekä sovellukset ovat lisänneet huumeiden saatavuutta merkittävästi. Poliisipäälliköt ovat myös kommentoineet huumeisiin liittyvän rikollisuuden olevan suurin turvallisuusuhka Suomessa. (Hämäläinen 2021.) Lisäksi huumausaineiden vaikutus ihmiseen ja tämän läheisiin on merkittävä. Huumausaineiden käyttö aiheuttaa useasti työttömyyttä, henkisen ja fyysisen terveyden heikentymistä sekä rikollisuuden ja väkivallan lisääntymistä. (U.S. Department of Health & Human Services 1999.)

3.2 Huumausaineista tarkemmin

KANNABIS

Kannabis on yleisnimitys, jota käytetään hamppukasvista saaduista valmisteista. Marihuanalla tarkoitetaan kuivattua kukintoa, hasiksella kannabiskasvin kuivattua pihkaa sekä piikapuris- tetta. Kannabista käytetään pääosin polttamalla, mutta höyrytys ja aineen syöminen esimerkiksi kannabiskeksien muodossa on myös mahdollista. Kannabiksen päihdyttävä vaikutus syntyy kannabinoideista, joista olennaisin on rasvaliukoinen THC. (Päihdelinkki.fi 2023.) Toinen merkittävä kannabinoidi on CBD, joka vähentää THC:n psykoaktiivisia vaikutuksia (Sohlberg 2023, 5).

Kannabiksen vaikutus on pääasiassa lamaava, THC sitoutuu kannabinoidireseptoreihin, jotka sijaitsevat aivoissa sekä ääreishermostossa. Kannabiksen vaikutus alkaa heti, mikäli ainetta käyttää polttamalla tai höyryttämällä, tällöin aineen vaikutus kestää muutamia tunteja. Syötynä kannabiksen vaikutus alkaa hitaammin ja tällöin kestää myös kauemmin. Mikäli kannabista on

käyttänyt runsaasti sekä säännöllisesti, THC saattaa pysyä kehossa muutamia viikkoja. (Päihdelinkki.fi 2023.)

Kannabiksen käytöllä on moninaisia vaikutuksia sen käyttäjälle. Haluttuja vaikutuksia ovat muun muassa rentoutuminen, energian saanti, lievät aistiharhat, ajantajun häiriintyminen, assosiaatioiden korostuminen sekä sosiaalisuus. Ei-toivottuja vaikutuksia ovat esimerkiksi ahdistus, paniikkikohtaukset, sekavuustilat, harhaisuus sekä psykoottiset häiriöt. (Sohlberg 2023, 8.)

Kannabiksen pitkäaikaisen käytön vaikutukset ilmenevät nuorilla herkemmin. Pitkäaikainen käyttö voi lisätä akuutin psykoosin riskiä sekä käytöllä on vahva yhteys skitsofreniaan. Psykoosilla tarkoitetaan todellisuudentajun heikentymistä ja tällöin henkilön on vaikea erottaa, mikä on totta ja mikä ei (Rovasalo 2023). Skitsofrenian oireiksi luokitellaan erilaiset aistiharhat, harhaluulot sekä puheen ja käyttäytymisen muutokset (Laukkala, Salokangas, Tarnanen 2020). Masentuneisuus, ahdistuneisuus, passiivisuus sekä saamattomuus ovat kannabiksen pitkäaikaisen käytön seurauksia. On myös havaittu, että kannabiksen pitkäaikainen käyttö voi vaikuttaa hedelmällisyyteen. (Sohlberg 2023, 9.)

Huumeiden kokeilu sekä käyttö ovat kasvaneet 1990-luvulta lähtien. Vuonna 2018 toteutetun väestökyselyn mukaan 15–69-vuotiaiden joukossa joskus kannabista kokeilleita oli 24 prosenttia (Markkula, Rönkä 2020, 20). Syksyllä 2022 kerätystä aineistoista voidaan havaita, että yleistyminen on jatkanut kasvuaan vuosina 2018–2022. Suomessa yleisin kokeiltu tai käytetty huume on kannabis. Vuonna 1992 kannabista kokeilleiden osuus oli kuusi prosenttia, vuonna 2022 luku on noussut 29 prosenttiin. Nuorista 25–34-vuotiaista, jopa puolet ovat kokeilleet elämänsä aikana jotakin huumetta. (Hakkarainen, Karjalainen, Salasuo 2023, 1.) Kannabiksen käyttö on selvästi kasvanut viimeisten vuosien aikana, mikä on havaittavissa myös julkisessa keskustelussa sekä katukuvassa. Nuorisotyön kentällä työskennellessämme, kannabis nousee esiin usein keskusteluun nuorten kanssa ja valtaosa heistä on joskus kyseistä päihdettä kokeillut.

KESKUSHERMOSTOA LAMAAVIA AINEITA

Keskushermostoa lamaavia aineita ovat opioidit, kuten heroiini, morfiini sekä buprenorfiini. Lisäksi gamma ja lakka ovat myös keskushermostoa lamaavia aineita. Opioidoja voidaan käyttää polttamalla, suonensisäisesti tai suun kautta nautittuna. Opiodeihin syntyy herkästi psyykkinen

sekä fyysinen riippuvuus, toleranssi kasvaa helposti, joka lisää yliannostuksen riskiä merkittävästi. Opioidit tuottavat käyttäjälleen mielihyvää sekä kivunlievitystä. Käyttö aiheuttaa myös pahoinvointia, sekavuutta sekä levottomuutta. (Vuorento 2023.)

Gamman sekä lakan pitkäaikainen käyttö aiheuttaa fyysistä riippuvuutta. Käyttäjälleen aineet aiheuttavat rentoutumista ja euforiaa, huimausta, kouristuksia sekä pahoinvointia. Gamman ja lakan haastava annostelu voi herkästi aiheuttaa myrkytysvaaran. (Vuorento 2023.)

KESKUSHERMOSTOA KIIHDYTTÄVIÄ AINEITA

Keskushermostoa kiihdyttäviä aineita ovat muun muassa amfetamiini, metamfetamiini, kokaaniini sekä ekstaasi. Amfetamiinia ja metamfetamiinia esiintyy jauheina, tabletteina, kapseleina sekä liuoksina. Käyttäjälleen nämä aineet aiheuttavat esimerkiksi euforian tunnetta, aggressiivisuutta, sekavuutta, unettomuutta, kouristuksia sekä masennusta. (Vuorento 2023.)

Ekstaasia esiintyy tabletteina, pulvereina sekä nestemäisessä muodossa. Ekstaasin käyttäjälle muodostuu helposti psyykkinen riippuvuus aineeseen. Aine aiheuttaa vireystilan kohoamista, hyvän olon tunnetta, hallusinaatioita, lihaskrampeja ja ahdistuneisuutta. (Vuorento 2023.)

HALLUSINOGEENIT

Hallusinogeneiksi kutsutaan aistiharhoja aiheuttavia huumausaineita, kuten LSD:ta sekä sieniä. LSD:ta ja sieniä nautitaan pääasiassa suun kautta, molemmilla aineilla on samankaltaisia vaikutuksia. Aineet lisäävät onnettomuus- ja itsemurhariskiä todellisuuden tajun muuttumisen vuoksi. LSD ja sienet voivat nostaa esiin tiedostamattomia tunteita, ajatuksia sekä muistoja käyttäjän elämästä. Käyttö voi myös aiheuttaa masennusta, vainoharhaisuutta sekä paniikkitiloja. (YAD 2023.)

MUUNTOHUUMEET

Muuntohuumeet ovat rakenteeltaan ja vaikutuksiltaan tyypillisten huumeiden tapaisia, mutta niitä ei ole luokiteltu huumausaineiksi alkuperäisissä huumausainesopimuksissa. Muuntohuumeet ovat uusia aineita, joita ei ole vielä luokiteltu huumausaineiksi. Muuntohuumeita myydään esimerkiksi jauheina, tabletteina ja kapseleina. Muuntohuumeet ovat erityisen vaarallisia, sillä niistä ei ole riittävästi tietoa eikä käyttäjä pysty niitä itse annostelevaan, vaan täytyy luottaa saatuun tietoon. Eri yhdistelmiä kokeillaan ja pääsääntöisesti niiden valmistajat toimivat koekaniineina. (Szilvay 2023.)

Muuntohuumeiden suosio vaihtelee vuosittain, hetkellisesti ne saattavat yleistyä ja sitten taas kadota. Tällä hetkellä muuntohuumeiden suosio on jälleen kasvussa, ja niitä tuodaan nuorten käyttöön. Muuntohuumeiden suosiota lisää niiden helppo saatavuus, sillä verkosta saa useita erilaisia vaihtoehtoja. (Kymäläinen 2022.)

3.3 Huumeet ilmiönä nuorten keskuudessa

Huumeiden käyttö on entistä enemmän osa nuorten arkipäivää ja sillä on vahva merkitys myös nuorten juhlintatavoissa. Toiseksi huumeaalloksi nimetty, 1990-luvulla alkanut trendi huumausaineiden suhteen on jatkanut kasvuaan. Huumeaallolle ei näytä tulevan loppua. (Markkula, Rönkä 2020, 19.) Huumeiden käyttö sekä kokeilut ovat lisääntyneet myös katukuvassa. Nuorten keskuudessa huumeita ihannoidaan eikä niiden haittavaikutuksia nuoren iän vuoksi osata ajatella. Nuoret menevät usein ystäväporukan mukana ja he ajattelevat, että kaikkea täytyy kokeilla. He muodostavat ajatuksen huumeista, jotka tarjoavat ainoastaan luksuselämää, jossa mikään ei voi mennä pieleen. Valitettavasti karu totuus on kuitenkin se, että huumekuolemien määrä erityisesti nuorten keskuudessa on kasvanut viime vuosina hälyttävästi. (Kauta 2022.) Vuonna 2021 Helsingissä nuoria kuoli huumeisiin enemmän, kuin koskaan aiemmin (Moilanen 2023).

Oman kokemuksemme mukaan, huumeiden esiintyvyys on kasvanut merkittävästi viime vuosien aikana. Essin työskennellessä eri kaupungeissa useilla eri nuoristyön toimijoilla, hän on tehnyt havaintoja nuorten päihteiden käytön lisääntymisestä. Nuorilla vaikuttaa olevan hyvin kevyt asenne huumeita kohtaan, ja niitä pidetään miltei vaarattomina. Huumeiden haittavaikutuksia ei ymmärretä sekä katukaupasta ostettuja tuotteita pidetään luotettavina. Tämä ilmiö on erittäin huolestuttava. Nuorten myönteisyys päihteisiin näkyy erityisesti kannabiksen kokeilussa sekä käytössä ja sitä kokeillaan ensimmäisenä laittomista huumausaineista (Kosola, Niemelä & Niemelä 2018).

Sijaishuollossa olevia nuoria on ollut keskustelemassa päihteistä lastensuojelun kokemusasiantuntijoiden sekä työntekijöiden kanssa. Nuoret tuovat esiin huoltaan vallitsevasta päihdekulttuurista. Nuorten mukaan kaikkia päihdyttäviä aineita saa liiankin helposti, yksi puhelu tai viesti riittää ja tuote on jo tulossa. Nuoret ovat myös kertoneet päihteiden tuovan hetkellisen hyvän olon, mutta kyseinen hetkellinen olotila ei kuitenkaan vie ongelmia pois. (Pesäpuu ry 2018, 3.)

Lasten ja nuorten ehkäisevän päihdetyön toteuttamisesta vastaava Klaari Helsinki on julkaissut ”Savuna ilmaan” -podcastin, jonka ensimmäisessä jaksossa keskusteltiin kokemusasiantuntijan kanssa huumeiden käytöstä yleisesti sekä kannabiksesta. Kokemusasiantuntija kertoo podcastissa alkaneensa käyttää erilaisia pähteitä paetakseen omia tunteitaan. Lisäksi ryhmäpaineen vaikutus käytön aloittamiseen oli merkittävä, sillä taustalla oli pelko ulkopuolisuudesta, mikäli ei kokeile esimerkiksi kannabista. (Klaari Helsinki 2019.) On huolestuttavaa, että useimmiten pähteiden käytön aloitukseen liittyy ryhmäpaine sekä avun saannin puute, jolloin päihteisiin on helpompi turvautua pahan olon vähentämiseksi.

4 EHKÄISEVÄ TYÖ

Tässä kappaleessa avaamme opinnäytetyömme keskeisimpiä käsitteitä ehkäisevästä työstä. Päihdetyön tavoitteena on vähentää päihteiden aiheuttamia haittoja ja edistää päihteiden kohtuullista käyttöä. Päihdetyön alle kuuluu ehkäisevä päihdetyö ja korjaava päihdetyö. (Kuopio 2023.) Päihdetyötä voidaan tehdä monella tavalla ja eri näkökulmista. Ehkäisevä päihdetyö on hyvinvoinnin tukemista ja edistämistä sekä varhaista puuttumista haittojen ehkäisyyn. Korjaavassa päihdetyössä keskitytään päihteistä aiheutuneiden haittojen hoitamiseen. (Normann, Odell, Tapio & Vuohelainen 2018, 6.) Opinnäytetyössämme keskitymme ehkäisevään työhön, joka on yhteisöpedagogin ydinosaa.

4.1 Ennaltaehkäisevä nuorisotyö

Nuorisotyötä ohjaa nuorisolaki (1285/2016), jossa määritellään nuorisotyön olevan nuorten kasvun, osallisuuden ja itsenäistymisen tukemista yhteiskunnassa. Nuorisotyön ja -politiikan yleisestä johdosta, kehittämisestä ja yhteensovittamisesta sekä yleisten edellytysten luomisesta valtionhallinnossa vastaa opetus- ja kulttuuriministeriö. Myös kunnan vastuulla on nuorisotyön ja -politiikan toteuttaminen. (Nuorisolaki 1285/2016.)

Nuoren ihmisen määrittely voi vaihdella eri asiayhteyksissä joko 18-, 25- tai 29-vuotiaaksi. (Normann, Odell, Tapio & Vuohelainen 2018, 6). Nuorisolaissa (1285/2016) nuorilla tarkoitetaan alle 29-vuotiaita. Nuorisolain tavoitteena on mm. edistää nuorten osallisuutta yhteiskunnassa, tukea nuorten kasvua, harrastamista ja edistää yhdenvertaisuutta sekä tasa-arvoa.

Nuorisotyötä järjestää monialaisesti kunnat, kirkot, järjestöt ja työpajatoiminnat. Kunnan nuorisotyössä vakiintunut muoto on nuorisotilatoiminta, joka on valtakunnallista ja kaikille nuorille avointa toimintaa. Kunnan nuorisotyöhön kuuluu tämän lisäksi paljon muuta, esimerkiksi etsivä nuorisotyö, jalkautuva työ sekä digitaalinen nuorisotyö. Kirkon nuorisotyöhön kuuluu mm. rip-pikoulu-, isostoiminta sekä nuorten illat. Tämän lisäksi seurakunnat tekevät yhteistyötä koulun ja kunnan kanssa sekä järjestävät mm. aamu- ja iltapäiväkerhotoimintaa. (Allianssi 2023.)

Järjestöjen nuorisotyö keskittyy nuorten osallisuuden tukemiseen sekä edistää nuorten harrastus- ja vaikuttamismahdollisuuksia. Järjestöt pyrkivät kannustamaan nuoria vaikuttamaan ja kasvattamaan nuorista kriittisesti ajattelevia kansalaisia. Vapaa-aikatutkimuksen arvion mukaan yli puolet 10–29-vuotiaista nuorista vuonna 2021 kuuluu johonkin järjestöön. (mt.)

Nuorisotyöllä on paikkansa myös kouluissa ja oppilaitoksissa. Nuorisotyön ja koulun välisen yhteistyön avulla voidaan tavoittaa suuri osa nuorista. Kouluissa tehtävällä nuorisotyöllä pyritään vähentämään kouluissa tapahtuvaa kiusaamista, lisätään nuorten tarvitsemaa tukea ja kouluviihtyvyyttä. Nuorisotyötä tehdään myös verkossa digitaalisena nuorisotyönä. Digitaalinen työ on jatkuvassa muutoksessa sen kehittymisen myötä ja siksi se alana tarvitsee tukea ja koulutusta. Sosiaalinen media tuo myös haasteensa sen ilmiöiden myötä. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2020, 36.)

Kohdennettua nuorisotyötä ovat työpajatoiminta ja etsivä nuorisotyö, joita yhdistävä tekijä on yksilöllinen, toimijuutta ja elämänhallintaa vahvistava työote (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2022, 36). Työpajatoiminta on yksi nuorisotyön muodoista ja sen tarkoituksena on tukea nuorten kiinnittymistä opintoihin tai työelämään. Työpajatoiminnan asiakkaina on nuoria aikuisia, jotka pääsevät toimintaan yleisesti TE-palveluiden, oppilaitosten tai sosiaalitoimen kautta. Työpajatoiminta on laissa määriteltyä toimintaa ja sitä toteuttaa Suomen kunnista yli 90 %. (Allianssi 2023.) Etsivän nuorisotyön asiakasryhmää ovat syrjäytyneet tai syrjäytymisvaarassa olevat yksilöt ja ryhmät. Tarkoituksena on tavoittaa tuen tarpeessa oleva nuori ja tuoda hänet tarvittavien palveluiden piiriin. Tämä ehkäisee syrjäytymistä ja tukee nuoren kasvua, itsenäistymistä sekä pääsemistä koulu- tai työelämään. Etsivä nuorisotyö on matalankynnyksen toimintaa, josta nuoren on helpompi hakea apua, mitä mahdollisesti muualta ammattiauttajilta. (Suokas 2011.)

Nuorisotyö edistää nuorten hyvinvointia ja mielenterveyttä sekä mahdollistaa nuorille turvallisia ja läsnäolevia aikuisia heidän elämäänsä. Nuorisotyöntekijät ovat merkittävässä asemassa edistämään nuorten hyvinvointia ja sitä voidaan tukea mm. rohkaisemalla ja kannustamalla sekä kohtaamalla nuori yksilönä. Nuorisotyössä mielenterveyttä voidaan edistää vahvistamalla mielenterveystaitoja ja se on merkityksellinen tekijä yhdenvertaisena mahdollisuutena jokaiselle nuorelle mielenterveystaitojen oppimiseen. Näitä taitoja ovat mm. tunteiden tunnistaminen ja säätely sekä tunnistamalla arjen hallinnan merkityksen hyvinvoinnille. (Mieli 2022.)

4.2 Ehkäisevä päihdetyö

Terveyttä ja hyvinvointia edistetään ehkäisevällä päihdetyöllä. Tavoitteena on vähentää ja ehkäistä päihteiden aiheuttamia haittoja yksilön, yhteisön ja yhteiskunnan tasolla sekä jakaa tietoa päihteistä ja niihin liittyvistä ilmiöistä. Tällä tavoin ehkäisevällä päihdetyöllä voidaan edistää perus- ja ihmisoikeuksien toteutumista. (Terveys- ja hyvinvoinninlaitos 2023b.)

Huumausaineiden, alkoholin, tupakan ja rahapelien aiheuttamien haittojen vähentäminen ovat ehkäisevän päihdetyön tavoitteita. Toimintaa ohjaa laki ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä (523/2015), jonka tarkoituksena on varmistaa ehkäisevän työn toteutuminen läpi Suomen. Terveyden ja hyvinvoinnin tasa-arvoista toteutumista voidaan edistää päihdetyön toteutus- ja toimintaehdoilla. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2022.)

Ehkäisevän työn toteutumista kunnissa ja alueilla linjaa vuoteen 2025 saakka laadittu toimintaohjelma, joka on sosiaali- ja terveysministeriön päihde- ja riippuvuusstrategian mukaista toimintaa. Toimintaohjelmalla ja lailla on yhteneviä tavoitteita, kuten terveyden ja hyvinvoinnin tasa-arvon edistäminen varmistamalla ehkäisevän työn edellytykset joka puolella Suomea. (Terveyden ja hyvinvoinninlaitos 2023c.)

Ehkäisevää päihdetyötä tehdään valtakunnallisesti ja kaiken ikäisille. Nuoruus on kuitenkin nähty ehkäisevän päihdetyön osalta erityisen tärkeänä ikävaiheena, sillä esimerkiksi asenteisiin on otollista vaikuttaa varhaisessa vaiheessa. Nuorten parissa tehtävää ehkäisevää työtä ei voida rajata vain päihteisiin, sillä merkittävää on kokonaisvaltainen hyvinvoinnin edistäminen ja nuorisotyössä kasvatuksellinen vastuu korostuu. Huomioitavaa on myös laki, joka rajoittaa alaikäisten päihteiden käyttöä. (Normann, Odell, Tapio & Vuohelainen 2018, 6.)

Vaikuttavaa ehkäisevää työtä on nuoren elämässä riskitekijöiden vähentäminen ja suojatekijöiden lisääminen. Suojaavia tekijöitä yksilöntasolla on sisäisiä sekä ulkoisia. Sisäisiä suojaavia tekijöitä ovat muun muassa hyväksytyksi tuleminen tunne, riittävän hyvä itsetunto sekä vuorovaikutus- ja tunnetaidot. Ulkoisia suojaavia tekijöitä ovat muun muassa koulutusmahdollisuudet, riittävä toimeentulo sekä turvallinen elinympäristö. Riskitekijöitä voivat olla yksilön tai perheen mielenterveyden haasteet tai lähisuhteissa päihteiden käyttö. (Sohlberg 2023, 11.)

Päihteiden puheeksiotto on yksi keino ehkäisevän päihdetyön toteuttamiselle arjessa nuorten parissa työskennellessä. Päihteiden käyttöä ei voi ihmisestä aina päällepäin nähdä, mutta tietyt merkit voivat siihen viitata. Näitä ovat nuorilla esimerkiksi oppimis- ja keskittymisvaikeudet, suhtautuminen päihteisiin, läheisten herännyt huoli sekä muutokset nuoren käytöksessä, esimerkiksi aggressiivisuus. Huoli on hyvä ottaa puheeksi, eikä se tarvitse todistusaineistoa päihteiden käytöstä. (mt.)

Hyvä keino päihteiden puheeksi ottamiselle omassa työssään on tehdä sitä säännöllisesti eri nuorten kanssa. Ennen päihteiden puheeksi ottoa on hyvä olla tietoinen erilaisista huumausaineista ja niiden vaikutuksista yksin tai yhdessä muiden päihteiden kanssa. On hyvä tiedostaa,

että päihteiden puheeksi ottaminen ei aina tuota keskustelua, mutta aiheen nostaminen esille voi herättää vastapuolessa tärkeitä kysymyksiä ja ajatuksia. Siksi säännöllisesti aiheesta keskusteleminen pienellä kynnyksellä voi tuottaa jo tulosta. Keskustelua saattaa vaikeuttaa sen arka aihe ja laittomuus, mikä saattaa nuoren näkökulmasta nostaa pelon lastensuojelusta tai merkinnöistä potilaskirjaukseen tai muuhun asiakirjamerkintään. Puheeksi ottavalle henkilölle aiheen esille tuomista saattaa vaikeuttaa pelko stigmasta, kiire tai tietämättömyys aiheesta. (mt.)

Kannabiksesta tai muista huumeista voidaan puhua samalla tavalla, mitä muistakin päihteistä, kuten kysymällä käytön syytä, määrää ja onko päihteiden käyttämisen lopettamiseen halukkuutta. Tärkeää on valita rauhallinen ja turvallinen tila keskustelulle. Kunnioittava, neutraali ja tuomitsematon lähestymistapa ovat toimintamalleina hyviä, mutta tarvittaessa keskustelu voi vaatia napakkuutta ja kasvatuksellisuutta. Nuorelle voi puheeksi ottona myötä tarjota myös tietoa ja tukimateriaalia. (mt.)

TÄRKEITÄ TOIMIJOITA JA JÄRJESTÖJÄ

Poliisi tekee ennalta estävää työtä, jonka tärkeimpänä tavoitteena on lisätä turvallisuutta. Poliisi tapaa työssään mahdollisia uhreja ja rikoksen tekijöitä ja huolta aiheuttavat nuoret ohjataan avunpiiriin. Ennalta estävä työ ehkäisee rikosten tapahtumista tulevaisuudessa ja se on merkittävästi vähentänyt nuorten tekemää väkivaltaa. Työtä tehdään yhteistyössä muun muassa viranomaisten, järjestöjen ja perheiden kanssa. (Poliisi 2023.)

Poliisi on mukana ankkuritoiminnassa, joka on moniammatillinen toimija ja sen tavoitteena on nuorten hyvinvoinnin edistäminen ja rikosten ennaltaehkäiseminen. Ankkuriin voi olla yhteydessä nuori itse tai hänen huoltajansa, kun huoli nuoren tilanteesta herää. Ongelmien kasautumista ja vaikeutumista voidaan ehkäistä varhaisella puuttumisella nuoren tilanteeseen. Ankkuritoiminnassa kohdataan nuori yksilöllisesti ja kokonaisvaltaisesti sekä tuetaan hänen omia vahvuuksiaan. Ankkuritiimissä työskentelee poliisin lisäksi sosiaali-, terveys- ja nuorisotoimen asiantuntijat sekä yhteistyössä myös kunnan, koulun ja 3. sektorin kuten vapaa-ajan toiminnan kanssa. (Ankkuri 2023.)

Yksi keskeisimpiä järjestöjä ehkäisevän työn kentällä on Ehyt ry. Sen tärkeimpänä tavoitteena on lisätä hyvinvointia ehkäisemällä päihde- ja pelihaittoja. Ehyt ry on valtakunnallinen toimija ja toimintaa on aina yksilötasolta yhteiskunnalliselle tasolle. Järjestön toimintaan kuuluu tiedon jakaminen mm. koulutuksia pitämällä ja materiaaleja tekemällä sekä kehittämällä uusia mene-

telmiä. Kohderyhmään kuuluu kaikenikäiset suomalaiset ja yhteistyötoimijoiden sekä hanke-työn kautta eri-ikäisten kohtaaminen ympäri Suomen on mahdollista. Tärkeää heidän työssään on ajankohtaisten asioiden nostaminen esiin ja vaikuttamistyö. (Ehyt ry 2023c.)

Ehyt ry koordinoi ehkäisevän päihdetyön järjestöverkostoa EPT:tä. Verkostossa on yli 50 sosiaali- ja terveysalan järjestöä, jotka tekevät ehkäisevää päihdetyötä. Yhteistyötä tehdään moniammatillisessa verkostossa, johon jokainen ammattikunta tuo oman näkökulmansa ehkäisevästä työstä. Yhteistyön myötä järjestöverkostolla on laajemmin näkyvyyttä, mikä on eduksi päihdepoliittisessa vaikuttamistyössä, kampanjoissa sekä koulutuksissa, mitä he järjestävät. (EPT 2023.)

4.3 Ehkäisevä päihdetyö ja maahanmuuttaneet nuoret

Työyhteisön keskusteluissa nousi esiin maahanmuuttaneiden nuorten erityinen tilanne ja tarve päihdekasvatukselle, sillä suurimmalla osalla Satakielen nuorista ei ole ollut päihdekasvatuksesta ennen Suomeen tuloa. Tällöin nuoren päihdekasvatus saattaa jäädä hyvin vähäiselle, jos siihen ei kiinnitetä erityistä huomiota. Satakielen työntekijöillä on erityisen tärkeä paikka ehkäisevän päihdetyön toteuttamisessa, jotta se on nuorille saavutettavaa.

Päihdekasvatus on kasvatustyötä, mitä tehdään varhaiskasvatuksessa, kouluissa, nuorisotyössä, sosiaali- ja terveyspalveluissa sekä mahdollisesti myös harrastustoiminnassa. Sen tavoitteena on tukea lasten ja nuorten hyvinvointia ja tervettä kasvua kokonaisvaltaisesti ja vaikuttaa päihdeiden käytölle tai rahapelaamiselle altistaviin tai suojaaviin tekijöihin. Päihdekasvatuksen myötä harjoitellaan taitoja, jotka suojaavat ja auttavat olemaan tukeutumatta päihteisiin vaikeissa elämäntilanteissa sekä käsittelemään sosiaalisia paineita päihteisiin liittyvissä tilanteissa. Hyvä päihdekasvatus on vuorovaikutuksellista ja keskustelevaa, jossa annetaan lapselle tai nuorelle mahdollisuus olla aktiivinen osapuoli ja pohtia sekä kyseenalaistaa aiheeseen liittyviä asioita. Päihdekasvatuksen tulisi olla tavoitteellista ja jatkuvaa, joka alkaa jo varhain lapsuudessa. Suomessa lapsuutensa elävien lasten kohdalla päihdekasvatusta tulee läpi varhaiskasvatuksen ja peruskoulun. Keskeinen osa kunnan ehkäisevää päihdetyötä on pitkäjänteinen päihdekasvatus kouluissa ja oppilaitoksissa. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2023d.)

Haasteena Satakielen nuorten kanssa on se, että pitkäjänteistä ehkäisevää päihdetyötä ei ole ollut samalla tavalla, mitä Suomessa asuvilla lapsilla. Ehkäisevä päihdetyö kuitenkin kuuluu

kaikille kulttuurista, kielestä tai etnisyydestä riippumatta. Suomi on monikulttuuristunut nopeasti 2000-luvulla ja elämme monikulttuurillista arkea. Ehkäisevän työn toteuttaminen vaatii kulttuurisensitiivisyyttä, millä tarkoitetaan tietoisuutta siitä, että kulttuurisia erilaisuuksia ja yhtäläisyyksiä on olemassa. Tärkeää kulttuurisensitiivisyydessä on halu rakentaa siltoja eri kulttuuritaustaisten henkilöiden välille arvostavasti ja kunnioittavasti, vaikka erilaiset taustatekijät loisivat haasteita kommunikoinnissa. (Ehyt ry 2023d.)

Päihdekasvatuksessa tulee huomioida kohderyhmän erityispiirteet, kuten elinolosuhteet, kulttuurillinen tausta ja historia. Kulttuurisensitiivisessä päihdekasvatuksessa tulee huomioida myös kohderyhmän uskonnollinen vakaumus, äidinkieli, sukupuoli sekä ikä. Eettinen päihdekasvatus toteutuu, kun huomioidaan kulttuurisensitiivisyys, kohderyhmän erityispiirteet sekä käytettävät menetelmät. (Ehyt ry 2023e.)

Työntekijöille pidetyssä kehittämistyöpajassa keskusteluun nousi huoli Satakielen nuorten erityisyydestä päihdekeskustelussa. Monella nuorista on traumaattista taustaa ja mahdollisia päihdekokeiluja tai käyttöä jo ennen Suomeen tuloa. Tämä tulee huomioida nuorten kanssa toimiessa traumatietoisena työtteenä. Työryhmästä nousi esiin ajatus siitä, että niin työntekijät kuin nuoretkin tulevat kaikki erilaisista elämäntilanteista erilaisine kokemuksineen, jotka voivat vaikuttaa päihtheisiin suhtautumiseen. Tästä huolimatta työryhmän tulisi löytää yhteinen ammatillinen linja päihdetyön ja -kasvatuksen toteuttamiselle.

4.4 Päihteet ja mielenterveys

Päihde- sekä mielenterveystyötä ohjaavat päihdehuoltolaki (41/1986) ja mielenterveyslaki (1116/1990). Päihdehuoltolain yhtenä tavoitteena on ehkäistä päihteiden ongelmakäyttöä sekä siihen liittyviä sosiaalisia ja terveydellisiä haittoja. Mielenterveyslain mukaan mielenterveystyössä tulee keskittyä muun muassa henkilön psyykkisen hyvinvoinnin, toimintakyvyn sekä persoonallisuuden kasvun edistämiseen. Molemmat lait käsittelevät myös hoidon sekä palveluiden järjestämistä. (Kuula, Tapio 2013, 16.) Mielenterveydellä tarkoitetaan hyvinvoinnin tilaa, jossa henkilö on kykeneväinen näkemään omat kykynsä sekä selviytymään elämään kuuluvissa haasteissa. Mielenterveyteen kuuluu muun muassa kyky sopeutua sosiaaliseen ympäristöön, tietoisuus omista tunteiden käsittelytaidoista. Hyvä mielenterveys on merkittävä voimavara, joka auttaa selviytymään arjessa sekä elämän yllättävissäkin käänneissä. (YTHS 2023.)

Kansallisen mielenterveys- ja päihdesuunnitelman mukaan päihde- ja mielenterveysongelmat ovat toistensa riskitekijöitä. Tämän vuoksi päihde- ja mielenterveystyötä toteutetaan sekä kehitetään yhdessä, ehkäisevästä työstä hoitoon saakka. (Kuula, Tapio 2013, 22.) Päihteet ja mielenterveys ovat merkittävästi kytköksissä toisiinsa. Päihteitä käytetään niin positiivisten tunteiden vahvistamiseen kuin negatiivisten tunteiden hallintaan. Olisi tärkeää, että aina kun puhutaan päihteistä, puhuttaisiin myös mielenterveydestä. Huono mielenhyvinvointi, saattaa ajaa herkästi päihteiden luokse, sillä ajatus on, että niistä saa nopeaa helpotusta ongelmiin. Tämä taas voi ajaa nopeasti päihdeongelmaan, jonka seurauksena myös mielenterveyden haasteet voivat pahentua. (Sohlberg 2023, 10.)

Päihteidenkäyttäjillä esiintyy enemmän mielenterveydellisiä ongelmia kuin muulla väestöllä. Mielenterveyden häiriöllä tarkoitetaan tilaa, jossa psyykinen oireilu on pitkäkestoista sekä se aiheuttaa huomattavaa haittaa toimintakyvylle sekä arkielämälle. (Nytyi ry 2023.) Merkittävin mielenterveyden häiriö aktiivisesti käyttävällä on itse riippuvuus, mutta myös muita psyykkisiä oireita sekä häiriöitä on havaittu. Erityisesti huumeet aiheuttavat akuutteja hoitoa vaativia oireita, kuten kannabis voi herkästi aiheuttaa käyttäjälle psykoosin. (Salonen, Suomela 2020, 17.)

Samanaikaisesti esiintyvistä päihdehäiriöstä sekä jostain muusta mielenterveyden häiriöstä, käytetään nimitystä kaksoisdiagnoosi (Aalto 2007). Kaksoisdiagnoosin saaneen henkilön voi olla haastavaa saada hoitoa. Suomen hoitojärjestelmä useimmiten priorisoi yhden diagnoosin saaneita, hoitojärjestelmä voi kieltäytyä hoitamasta kaksoisdiagnoosin saanutta päihdeongelman vuoksi. (Hautanen, Korhonen 2020.) Tämä luo haasteita, sillä tällaisissa tapauksissa, hoitoa tarvitsevat jäävät niin sanotusti tyhjän päälle, kun he eivät saakaan apua. Nuorten oman kokemuksen mukaan, nuoret jäävät usein roikkumaan mielenterveyspalveluiden ja päihdehuollon väliin. Useimmiten tätä seuraa loputon kierre. Henkilön ollessa päihteidenkäyttäjä, ei ole oikeutettu mielenterveyspalveluihin – jos ei saa apua ongelmiin, hakee apua päihteistä. (Pesäpuu ry 2018, 17.)

5 AINEISTON KERUUMENETELMÄT

Opinnäytetyömme tutkimuksellisia elementtejä ovat haastattelut, kyselylomakkeet sekä palautteet. Avaamme tässä kappaleessa aineiston keruumenetelmiämme tarkemmin. Aloitimme aineiston keruun kyselylomakkeella, jossa selvitimme työntekijöiden ajatuksia ehkäisevästä päihdetyöstä. Tämän jälkeen haastattelimme työntekijöitä ja järjestimme heille kehittämistyöpajan. Viimeisenä keräsimme työpajasta palautetta kyselylomakkeella.

5.1 Kyselylomake Satakielen työntekijöille

Teetimme kyselyn perheryhmäkodin työntekijöille ilmaisen Google Forms – työkalun avulla ennen ryhmätoiminnan toteutumista. Palvelusta löytyy perinteisimmät kysymystyypit sekä analysointityökalut. Laadimme lyhyen ja ytimekkään kyselyn, jossa on yhteensä neljä kysymystä – kaksi monivalintakysymystä ja kaksi avointa kysymystä.

- Miten merkityksellisenä näet ehkäisevän päihdetyön toteutumisen perheryhmäkotona Satakielessä?
- Kuinka hyvin koet ehkäisevän päihdetyön toteutuvan Satakielessä?
- Tiedätkö, miten Satakielessä päihdetyötä toteutetaan tai tulisi toteuttaa? Onko työryhmällä tähän yhteistä tavoitetta?
- Millaisista aiheista haluaisit keskustella ehkäisevään päihdetyöhön liittyen?

Laadimme sähköpostilistan Satakielen työntekijöistä, ja lähetimme kyselyn sähköisessä muodossa heille. Tässä tapauksessa kysely on kokonaistutkimus, ja otanta on perusjoukko (Ruohonen 2022). Ennen kyselyyn vastaamista, työntekijöiden tuli antaa suostumuksensa tutkimukseen osallistumisesta. Painotimme työntekijöille kyselyn vastausten pysyvän anonyymeina.

Kyselytutkimus on merkittävä tapa kerätä tietoa ja mielipiteitä esimerkiksi ihmisten toiminnasta, asenteista, arvoista sekä mielipiteistä. Kyselytutkimukseen liittyy lukuisia haasteita, esimerkiksi vastausten lukumäärä, onko kysymyksiin vastattu riittävän kattavasti sekä mittasivatko kysymykset riittävästi tutkittavia asioita. (Vehkalahti 2019, 11–12.) Kyselytutkimuksen haasteena huomasimme vastaajien motivaation. Oli haastavaa saada kaikilta työntekijöiltä vastaukset sekä suostumukset, sillä kiireisen työarjen keskellä tällaiset unohtuvat herkästi.

Kyselyn tavoitteena oli kartoittaa ehkäisevän päihdetyön toteutumista perheryhmäkodissa ja saimme kyselyyn yhteensä seitsemän vastausta. Kyselyn avulla saimme työntekijöiltä ajankoh- taista tietoa siitä, millaisia keinoja ehkäisevän päihdetyön toteutumiseen on käytetty sekä onko heillä tiedossa, kuinka ehkäisevää päihdetyötä tulisi toteuttaa. Käytimme kyselylomaketta myös apuna kehittämistyöpajan suunnitteluun. Tällöin toteuttamamme yhteiskehittämisen toi- minta palvelee mahdollisimman hyvin kaikkia osapuolia.

5.2 Työntekijöiden haastattelut

Käytimme eräänä tiedonkeruumenetelmänä Satakielen työntekijöiden haastatteluja. Haastatte- luiden tavoitteena oli kerätä tietoa ehkäisevän päihdetyön toteutumisesta perheryhmäko- tieissä sekä työntekijöiden ajatuksia ehkäisevän päihdetyön merkityksestä. Haastatteluiden perusteella saimme selkeämmän kuvan ehkäisevän päihdetyön toteutumisesta perheryhmäko- dissa, sekä sen puutteista. Toteuttamamme haastattelut olivat merkittävässä roolissa ryhmätoi- minnan kehittämisessä.

Haastattelumenetelmä on Suomen yleisin tapa kerätä laadullista aineistoa. Haastattelun tavoit- teena on selvittää haastateltavan ajatuksia ja tietoa. Haastattelu on eräänlaista keskustelua, joka tapahtuu tutkijan aloitteesta. Haastattelutilanteessa ollaan merkittävässä vuorovaikutuksessa haastattelijan ja haastateltavan kesken sekä haastattelun aikana pystyy tulkitsemaan toisen eleitä sekä ilmeitä. (Eskola & Suoranta 2008, 85.)

Toteuttamamme haastattelutilanne oli melko keskustelunomainen, sillä haastateltavat olivat en- nestään tuttuja. Haastattelutilanne oli rento, niin haastateltavan kuin haastattelijoiden osalta. Merkittävässä roolissa oli haastatteluiden toteutuminen kasvokkain, jolloin molemmat osapuo- let pystyivät tulkitsemaan toista helpommin. Valitsimme haastateltaviksi kolme työntekijää, jotka toimivat eri työtehtävissä. Näin saimme kerättyä laajempaa näkökulmaa ehkäisevän päih- detyön toteutumisesta. Haastattelimme myös Satakielen vastaavaa ohjaajaa perheryhmäkodin perustiedoista. Haastattelut toteutettiin vuonna 2023 kevään ja kesän aikana perheryhmäkodin työtiloissa.

Haastattelurunko oli kaikille sama, mutta haastattelun keskustelunomaisuuden vuoksi ky- symme esimerkiksi kulttuurin vaikutuksista päihteiden käyttöön. Valitsimme haastattelukysy- mykset kartoittaaksemme ehkäisevän päihdetyön toteutumista Satakielessä työntekijöiden nä-

kökulmasta. Halusimme kuulla konkreettisia esimerkkejä ehkäisevän työn toteutumisesta. Pyrimme pitämään kysymykset neutraaleina, jotta ne eivät johdattele työntekijöiden vastauksia. Haastattelussa oli yhteensä seitsemän kysymystä.

- Kerro itsestäsi ja työnkuvastasi Satakielessä.
- Näkyvätkö päihheet, erityisesti huumeet Satakielen arjessa jotenkin?
- Miten koet ehkäisevän päihdetyön toteutuvan Satakielessä?
- Millaisena näet työntekijöiden vastuun ehkäisevässä työssä?
- Kuuluuko työnkuvaasi ehkäisevän työn toteuttaminen?
- Millaisia menetelmiä perheryhmäkodissa käytetään ehkäisevän työn toteutuksessa?
- Millaista osaamista ja kiinnostusta aiheeseen työyhteisöstä löytyy? Onko sinulla ideoita, joita haluaisit Satakielessä toteuttaa nuorten kanssa edistääksesi ehkäisevää työtä?

Ennen haastattelua pyysimme tutkimusluvut kaikilta osallistujilta, jolloin tuli esille myös opin- näytetyömme tarve sekä tavoite. Näistä keskustelimme vielä syvemmin ennen haastatteluiden aloittamista. Olimme pohtineet valmiiksi kysymykset haastatteluita varten, mutta etenimme haastatteluissa sen mukaan, miten haastateltavat vastasivat. Toisille esitimme jatkokysymyksiä ja toisilla tuli vastaus samalla kahteen kysymykseen, jolloin kaikkia kysymyksiä ei tarvinnut käydä läpi.

Käytetty haastattelumenetelmä on nimeltään puolistrukturoitu haastattelu, jossa kysymykset ovat valmiiksi mietittyjä sekä kaikille haastateltaville samoja (Näpärä 2017). Puolistrukturoidussa haastattelussa kysymykset ovat jokaisessa haastattelussa samassa järjestyksessä, ja haastattelu sisältää niin tarkkarajaisia kuin teemakysymyksiä (Hautio 2020, 9:23-11:25). Haastatteliijoillekin jännittävässä ja uudessa tilanteessa, merkittävä apu löytyy valmiiksi suunnitelluista sekä rajatuista kysymyksistä.

Ennen haastattelutilannetta kysyimme haastateltavilta suostumuksen haastattelun nauhoittamiseen, jotta voimme palata siihen myöhemmin. Käytimme nauhoitukseen äänityssovellusta sekä myös Teamsin tallennusta. Halusimme varmuuden siitä, että äänitys toimii. Tilanne on rennompia, kun haastattelu nauhoitetaan, eikä haastateltavan tarvitse olla jatkuvasti kirjoittamassa muistiinpanoja. Tällöin haastatteliija pystyy keskittymään täysin haastattelutilanteeseen. Usein myös haastateltava unohtaa äänityslaitteen melko nopeasti. (Mettovaara 2016.) Haastatteluiden jälkeen litteroimme haastattelut, jotta niitä on helpompi käyttää opinnäytetyön aineistona.

Haastatteluiden litteroinnin jälkeen poistimme haastattelutallenteet työn eettisten periaatteiden mukaisesti.

5.3 Yhteiskehittäminen ja kehittämistyöpajat

Yhteiskehittäminen on lähestymistapa, joka osallistaa yhteisönsä jäsenet kehittämään toimintaansa. Se on tavoitteellista yhteistyötä, joka edellyttää tasavertaista osallistumista. Tavoitteena on tunnistaa yhteisön eriävistä tavoitteista yhteinen tavoite ja yhteistyössä hyödyntää ryhmän osaamista ja tietotaitoa. Yhteiskehittämisessä edetään nopeasti ideoista tekemiseen ja kaikilla kehittämiseen osallistuvilla henkilöillä tulee olla turvallinen tila osallistua, yrittää ja mahdollisesti epäonnistua. Yhteiskehittämistä voidaan hyödyntää monenlaisissa yhteisöissä niin verkossa, kuin kasvotustenkin. (Aaltonen, Hytti, Lepistö & Mäkitalo-Keinonen 2016.)

Yhteiskehittäminen ei ole yksittäinen menetelmä, vaan toimintatapa, jossa osallistujat oppivat ja ovat osallisia tasavertaisina. Yhteiskehittämiseen tulee lähteä avoimin mielin ja antaa osallistujien tuottaa uusia ideoita ilman, että olemassa olevalla tiedolla kumotaan ideointia. Yhteiskehittäminen tuottaa materiaalia, jota voidaan myöhemmin analysoida ja materiaalin avulla voidaan tehdä päätöksiä. Asiantuntijuutta tarvitaan yhteiskehittämisen myötä syntyneen tiedon ja materiaalin analysointiin sekä jatkokehittämiseen. Tämä analysoiva vaihe on tärkeä ja kriittinen osa yhteiskehittämistä, joka johtaa tuloksiin. (Keränen 2022.)

Käytimme lähestymistapana yhteiskehittämistä ja menetelmänä työntekijöiden kehittämistyöpajoja. Järjestimme työpajoja kaksi ja ne toteutettiin syksyllä 2023. Molempiin työpajoihin osallistui eri työntekijät ja järjestimme aikataulun niin, että lähes kaikki vakituiset työntekijät ja pitkäaikaiset sijaiset pääsivät työajallaan siihen osallistumaan. Kehittämistyöpajojen tarkoituksena oli keskustella ehkäisevästä päihdetyöstä ja sen toteutumisesta Satakielessä. Keskustelun tavoitteena oli pohtia kriittisesti ehkäisevän työn toteutumista perheryhmäkodin arjessa ja ideoita sekä löytää ratkaisuja toiminnan kehittämiseen.

Aloitimme kehittämistyöpajat kertomalla opinnäytetyöstämme ja työpajan tavoitteista sekä pidimme tietoiskun aiheesta kannabis. Työpaja kesti 1,5 tuntia, josta noin tunnin jätimme aikaa keskustelulle. Keskustelun avaavana ja johdattelevana keinona käytimme erilaisia tilanteita, joita Satakielen arjessa nuorten kanssa on tapahtunut tai voisi tapahtua. Näiden tilanteiden kautta pohdimme työskentelytapoja, tavoitteita ja asenteita. Tärkeimpänä työpajoissa oli kuulla työntekijöiden pohdintaa aiheesta, ja tämän vuoksi annoimme pääasiassa heille tilan puhua.

Kehittämistyötä on aiemmin tehty niin, että asiakas on ollut mukana vain kehittämistyön alkuvaiheessa, mutta tällä hetkellä on yleistymässä asiakkaan rooli kehittämistyön eri vaiheissa. Yhteiskehittämisen periaatteena on asiakkaan mukana oleminen läpi kehittämistyön, jolla voidaan varmistaa kehitettävän tuotteen hyöty ja arvo todellisuudessa. Asiakas on tärkeässä roolissa kertomaan näkökulmansa kehittämistyön soveltuvuuteen ja toimivuuteen. (Nieminen, Kirjavainen, Lang & Jäppinen 2021, 5.) Koimme opinnäytetyötä tehdessä tärkeäksi sen, että kehittämistyö on hyödyllinen ja työyhteisön käytäntöihin soveltuva. Tämän varmistimme valitsemalla lähestymistavaksi yhteiskehittämisen ja ottamalla työyhteisön jäsenet mukaan keskusteluun. Koimme, että kehittämisideoiden ja käytänteiden tulee lähteä työyhteisöstä, jotta niillä on todellisuudessa hyötyä ja arvoa.

Asiakaslähtöisyys on nähty tärkeänä osana palvelukehittämistä ja se on aiheena ajankohtainen. Asiakaslähtöisyyden ytimessä on ajatus siitä, että asiakkaalla on mahdollisuus osallistua hänen hyvinvointia ja terveyttä koskeviin asioihin sekä vaikuttaa häntä koskeviin päätöksiin. Palvelukehittämisessä asiakaslähtöisyys on hyvin perinteinen tapa ja sen avulla voidaan ottaa huomioon asiakastarpeet, jotka ovat asiakaslähtöisen toiminnan lähtökohta. Yhteiskehittäminen on asiakaslähtöisyyttä monipuolisempi tapa, jossa entistä vahvemmin osallistetaan asiakas kehittämistyöhön. (Pohjola, Aalto-Kallio, Englund, Heikkinen, Koivisto, Korhonen, Lyytikäinen, Peränen, Pitkänen, Virtanen 2014, 39.)

Yhteiskehittämistä voitaisiin hyödyntää perheryhmäkoti Satakielessä ehkäisevän päihdetyön edistämisessä myös jatkossa. Yhteiskehittämisen piirteitä on havaittavissa työyhteisön arjessa erilaisten palaverien ja kehittämispäivien muodossa sekä arjen työskentelyssä. Nuorten osallistaminen ehkäisevän työn suunnitteluun ja toteuttamiseen voisi innostaa ja siten sitouttaa heitä paremmin toimintaan.

5.4 Palautteen kerääminen kehittämistyöpajasta

Toteuttamamme kehittämistyöpajan jälkeen keräsimme osallistujilta palautetta palautelomakkeen avulla. Pidimme palautteen saamista tärkeänä, jotta pystyimme kehittämään toimintaa seuraavaa ryhmäkertaa varten. Toteutimme palautteen keräämisen kyselytutkimuksena. Kyselytutkimuksen tarkoituksena on kerätä tietoa muun muassa asenteista, arvoista ja mielipiteistä. Kyselytutkimuksessa kysymykset vastaajalle esitetään kysymyslomakkeella, joka on tutkimuksen mittausväline. (Vehkalahti 2019, 11.)

Palautetta voidaan kerätä suullisesti sekä kirjallisesti. Suullisesti annettava palaute on vuorovaikutuksellisempaa ja mahdollistaa toisen ihmisen kohtaamisen. (Polvi 2015, 16.) Pyysimme suullista palautetta ryhmäkerran päätteeksi, jotta saisimme varmemmin kuulla kaikilta ajatuksia ryhmätoiminnasta ja yhteiskehittämisen menetelmästä. Valitettavasti aikaa oli hyvin rajallisesti, eikä suullisen palautteen antamiselle jäänyt riittävästi aikaa molemmilla kerroilla.

Kirjallinen palaute on monesti harkitumpaa, sillä palautteen antajan on mahdollista pohtia ilmaisua ja kirjoitusasua tarkemmin. Kirjallisesti annettu palaute on usein suppeampaa, koska vuorovaikutuksellisuutta ei ole tai vuorovaikutus on hitaampaa, mitä kasvotusten. Kirjallista palautetta voidaan antaa esimerkiksi palautelomakkeilla, joissa palaute voi olla kirjallista, numeraalista tai vapaamuotoisempaa. Palautetta voidaan kerätä myös verkon avulla mm. sähköpostitse. (Polvi 2015, 17.)

Käytimme palautelomakkeen laatimiseen samaa Google Forms – työkalua, mitä aiempaan kyselylomakkeeseen. Kyselyyn valitsimme neljä kysymystä, joista kaksi oli monivalintakysymyksiä ja kaksi avointa kysymystä.

- Kuinka hyödylliseksi koit ryhmätoiminnan?
- Uskotko työskentelytapojen ja tavoitteiden linjaamisen helpottavan jatkossa työnte-koasi?
- Millaisia ajatuksia yhteiskehittämisestä jäi? Voisitko ajatella työryhmän käyttävän jat-kossa yhteiskehittämisen menetelmää?
- Kehittämissuhteita ryhmään? Jäikö jotain sanomatta ryhmässä, kerro tässä!

Halusimme pitää kyselyn tiiviinä, jotta työntekijöillä on aikaa ja halukkuutta siihen vastata. Keräsimme ryhmätoiminnasta palautetta lähettämällä palautelinkin sähköpostiin ryhmäkerran jälkeen jokaiselle osallistujalle. Kerroimme palautteenantomahdollisuudesta myös ryhmäsämme. Alkuun haasteenamme oli palautteiden vähäinen määrä, mutta lopulta saimme palau-tekyselyyn yhteensä kuusi vastausta.

6 AINEISTON ANALYYSI SEKÄ TULOSTEN ESITTELY

Luvussa 5 kerroimme tarkemmin valituista aineistonkeruumenetelmistä – haastatteluista, kyselyistä sekä kehittämistyöpajoista, jotka on toteutettu yhteiskehittämisen lähestymistavalla. Tässä kappaleessa keskitymme aineiston analyysiin ja esittelemme saadut tulokset.

6.1 Aineiston analyysi

Analyysilla tarkoitetaan kerätyn aineiston järjestelmällistä läpi käyntiä huomioimalla tutkimuksen lähtökohdat, ongelma ja käsitteet. Aineiston analyysi alkaa aineiston keruun jälkeen, jolloin saatuun aineistoon syvennyttään järjestelmällisesti ja aineistoa tulkitaan tietoperustaa suhteuttaen. Tärkeää on aineiston luokittelu niin, että oleelliset ja tärkeät asiat tuodaan esiin ja erotetaan mahdollisesti suurestakin aineistosta. (Kóbor-Laitinen & Lind 2022a.)

Litterointi on apuväline aineiston analysointiin. Se tarkoittaa haastattelun nauhoitteen kirjoittamista sana sanalta auki. Tutkimuksesta tai kehittämistehtävästä riippuen litterointityyleissä on eroavaisuuksia. Mikäli tutkimuksen kannalta vain haastattelun sisällöllä on merkitystä, voi litteroitu teksti olla yleiskielellistä. Litterointi tulee tehdä sanatarkasti, jos haastattelun sanavalinnat ovat tutkimukselle merkityksellisiä. Tutkimuksen kohteen mukaan litterointiin voidaan lisätä myös merkinnät esimerkiksi sananpainoista tai mielentilasta. (Ojasalo, Moilanen & Ritakoski 2015, 107.) Litteroimme haastattelut yleiskielellisiksi, sillä kehittämistehtävämme kannalta vain haastattelun sisällöllä on merkitystä. Koemme haastattelun litteroinnin olleen jo osa analysointia, sillä kirjoittaessa puhutun merkitys nousi konkreettisemmaksi ja helpommin analysoitavaksi.

Tutkimuskysymys ja aihe ohjasivat meidät valitsemaan laadullisen tutkimuksen menetelmiä, joita ovat esimerkiksi haastattelut ja kyselyt. Laadulliselle tutkimukselle oleellisia kysymyksiä ovat mitä, miten ja miksi, joilla selvitetään tutkittavan ilmiön laadullisia ominaisuuksia. (Lind & Simola 2022.) Laadullisen tutkimuksen analysoinnissa ei ole yhtä oikeaa tapaa toimia, mutta huomioitavaa on sen systemaattisuus (Kóbor-Laitinen & Lind 2022a). Alun haasteenamme olikin tarkastella keräämiämme aineistoja ja erotella olennaisimmat tiedot ja tulokset. Yhtenevää aineistonkeruumenetelmissämme ja niiden tutkimuskysymyksissä oli se, miten päihteet näkyvät ohjaajan työssä, toteutuuko ehkäisevä päihdetyö ja miten se toteutuu.

6.2 Aloituskyselyn tulokset

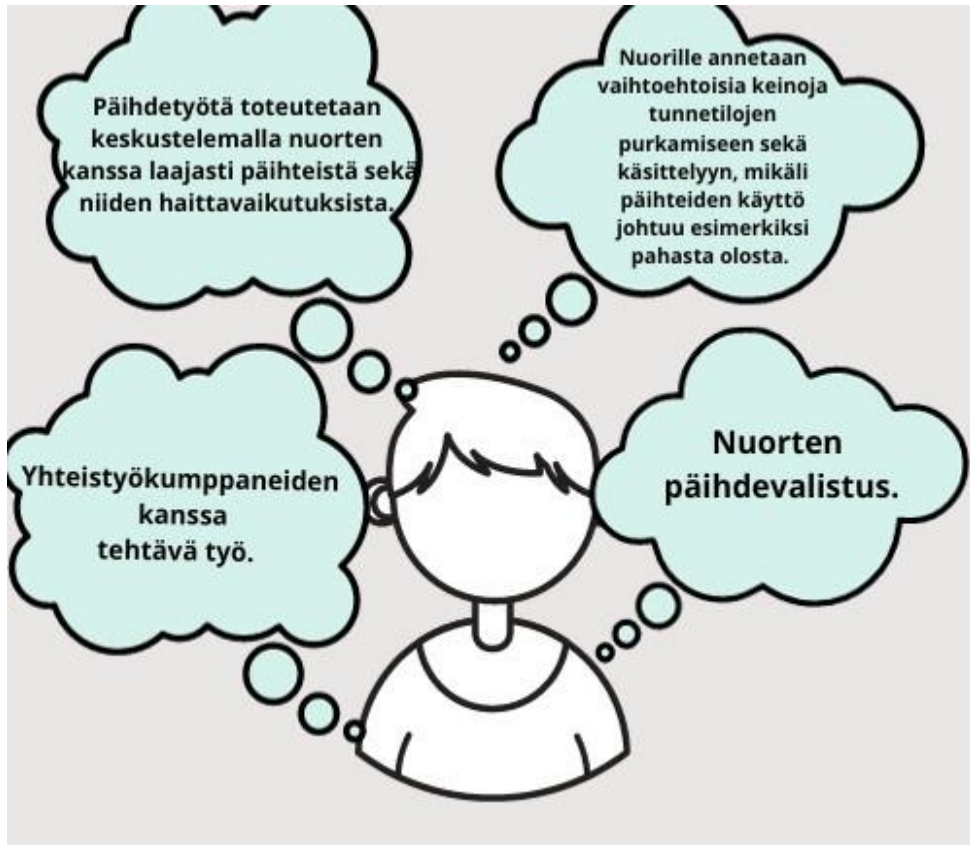
Toteuttamamme kyselyn tarkoituksena oli kartoittaa ehkäisevän päihdetyön toteutumista perheryhmäkodissa. Kyselyn vastauksista oli myös apua ryhmätoiminnan suunnittelussa. Kyselyssä oli kaksi monivalintakysymystä sekä kaksi avointa kysymystä. Saimme kyselyyn yhteensä seitsemän vastausta.

Ensimmäisessä monivalintakysymyksessä kartoitimme, kuinka merkityksellisenä työryhmän jäsenet kokevat ehkäisevän päihdetyön toteutumisen perheryhmäkodissa. Vastausasteikko oli 1–5 välillä – yhden ollessa ei pidä lainkaan merkityksellisenä ja viiden ollessa erittäin merkityksellisenä. Vajaa puolet vastaajista vastasi neljän arvoisesti ja yli puolet vastaajista viiden arvoisesti.

Toisessa monivalintakysymyksessä kartoitimme kuinka hyvin työryhmän jäsenet kokevat päihdetyön toteutuvan perheryhmäkodissa. Vastausasteikko oli tässäkin 1–5 välillä – yhden ollessa ei toteudu lainkaan ja viiden ollessa toteutuu erinomaisesti. Vain muutama vastaajista vastasi kahden arvoisesti ja vajaa puolet vastasi kolmen sekä neljän arvoisesti.

Kolmannessa kysymyksessä kartoitimme tietävätkö työryhmän jäsenet, kuinka päihdetyötä toteutetaan Satakielessä tai kuinka sitä tulisi toteuttaa. Lisäksi kysyimme, onko työryhmällä tähän yhteistä tavoitetta. Useammassa vastauksessa nousi esiin, ettei työryhmällä ole yhteisiä selkeitä tavoitteita päihdetyön toteuttamiseen. Esiin nousi myös ehkäisevän päihdetyön toimintatapojen olevan selkeät, mutta työryhmä tarvitsee lisää selkeyttä sekä yhdenmukaisuutta päihdetyön toteuttamiseen.

Yhteisen tavoitteen puutteesta huolimatta moniammatillisella työryhmällä on hyvin tiedossa, kuinka ehkäisevää päihdetyötä voi toteuttaa. Hyviä keinoja on muun muassa nuorten päihdevalistus sekä yhteistyökumppaneiden kanssa tehtävä työ.

Kuvio 1: Työntekijöiden ajatuksia ehkäisevän päihdetyön toteuttamisesta. Grafiikka: Essi Yli-Kantola (2023).

Vastauksissa pohdittiin yhteistyökumppaneiden kanssa tehtävää työtä. Perheryhmäkotiin on ajoittain kutsuttu ulkopuolisia toimijoita keskustelemaan nuorten kanssa sekä jakamaan heille tietoa päihteistä. Kyseisiä toimijoita on esimerkiksi ollut ennaltaehkäisevän työn poliisi sekä nuorisopsykiatrian poliklinikan päihdetyöntekijä. Vierailuilla nuoret ovat pääasiassa keskustelleet toimijoiden kanssa keskenään, ilman ohjaajien läsnäoloa. Vastauksissa nousi esiin myös se, että Satakielen ilmapiiri on todella avoin, jossa nuorten sekä ohjaajien on helppo puhua päihteistä ja niihin liittyvistä asioista. Tämä on todella merkittävä saavutus perheryhmäkodissa, sillä näin avoin ilmapiiri ei ole itsestäänselvyys.

Neljännessä kysymyksessä kartoitimme, millaisista aiheista työryhmän jäsenet haluaisivat keskustella yhteiskehittämisen ryhmässä. Vastauksissa nousi esiin tarve keskustelulle esimerkiksi seuraavista aiheista:

- Päihdelinjausten selventäminen, sillä aiheesta ei mainittu perehdytyksessä.
- Nuoren näkökulma päihteiden käyttöön sekä ajankohtaiset ilmiöt nuorten keskuudessa.

- Sekakäytön vaarat sekä sähkö tupakan ja nuuskan terveyshaitat.
- Kannabiksen vieroitusoireet, jotka tulevat viiveellä – tällöin nuorten vaikea yhdistää oireita kannabiksen haittavaikutuksiksi.
- Kuinka nuorille tulisi puhua päihteistä sekä niiden vaaroista.
- Mikä voisi olla nuorille mielenkiintoinen tai hauska tapa käsitellä ryhmässä päihdeasioita.

6.3 Haastatteluiden tulokset

Haastattelututkimuksen saturaatiopisteellä tarkoitetaan hetkeä, jolloin haastatteluita on tehty niin paljon, että uudet haastattelut eivät enää tuo aineistollisesti siihen lisää tietoa. Haastatteluiden laatu on merkittävämpää, kuin niiden määrä. (Ojasalo, Moilanen & Ritakoski 2015, 111). Ehkäisevään päihdetyöhön liittyen haastattelimme kolmea työntekijää, joilla kaikilla oli hieman eri työtehtävät ja siten erilaiset näkökulmat aiheeseen. Näiden lisäksi haastattelimme Satakielen vastaavan ohjaajan sijaista, mutta hänen haastattelussaan keskityimme Satakielen perustietoihin, emmekä siksi ota haastattelua aineiston analysointiin mukaan.

Haastattelurunko oli apunamme haastateltaessa ja se oli sama jokaisen haastateltavan kohdalla. Koska haastattelut olivat keskustelun omaisia, pystyimme esittämään tarvittaessa lisäkysymyksiä. Haastatteluiden kesto oli vartista reiluun tuntiin riippuen haastateltavasta sekä haastattelussa syntyvästä keskustelusta.

PÄIHTEET SATAKIELEN ARJESSA

Perheryhmäkoti Satakieli on lähtökohtaisesti päihteetön yksikkö ja tämä kerrotaan nuorille heidän sinne muuttaessaan. Kaikki Satakielessä asuvat nuoret ovat alaikäisiä, joten myös lain mukaan minkään päihteen käyttäminen ei ole sallittua. Kieltäminen ei kuitenkaan poista sitä tosiasiaa, että päihteen käyttöä voi nuorten keskuudessa tapahtua. Kysyimme haastateltavilta, näkyvätkö päihteet ja erityisesti huumeet Satakielen arjessa jotenkin.

Kaksi haastateltavaa vastasi kysymykseen heti kieltävästi, mutta toinen näistä nosti kuitenkin puheeksi esimerkin, minkä yhteydessä huumeet ovat arjessa näkyneet. Hänen työuransa aikana on ollut tapaus, jossa nuori on jouduttu käyttämään huumeseulassa päihtymysepäilyn vuoksi. Kaksi haastateltavista kertoo huumeiden tulevan esiin arjen keskusteluissa, joita käydään joidenkin nuorten kanssa lähes päivittäin.

Nuoret ovat uteliaan kiinnostuneita päihteistä, joka nousee ilmi nimenomaan keskusteluiden kautta (Haastateltava).

Yksi haastateltavista nostaa esiin sen, että päihteet saattavat tulla uutena ja tuntemattomana asiana nuorelle hänen muuttaessaan Suomeen. Tällöin ylilyönnit päihteiden käytössä ovat mahdollisia, kun aiheesta ei ole tarpeeksi tietoa.

EHKÄISEVÄN PÄIHDETYÖN TOTEUTUMINEN PERHERYHMÄKODISSA

Ehkäisevä päihdetyö on osa ohjaajien työnkuvaa, mutta sen erottaminen arjessa tehtävästä työstä ei ole aina yksinkertaista eikä se itsessään tarkoita, että ehkäisevää päihdetyötä arjessa tapahtuisi. Kysyimme haastateltavilta, miten he kokevat ehkäisevän päihdetyön toteutuvan Satakielellä ja tällä kysymyksellä halusimme kuulla konkreettisia esimerkkejä ehkäisevän työn toteutumisesta arjessa.

Yksi haastateltava kertoi ehkäisevän päihdetyön toteutuvan keskusteluissa Satakielen arjessa ja painotti rehellisen keskustelun tärkeyttä, joka ei sisällä pelottelua eikä saarnaamista. Toinen haastateltava tuki ajatusta siitä, että ehkäisevä työ näkyy nuorten kanssa keskusteltaessa. Hän kuitenkin pohti, ovatko keskustelun aloittajana lähtökohtaisesti nuoret. Tällöin keskustelua päihteistä tapahtuu niiden nuorten kohdalla, jotka haluavat aiheesta oma-aloitteisesti puhua. Hän nosti esiin huolen syrjäytymisvaarassa olevista maahanmuuttaneista nuorista ja kertoi pelkäävänsä nuorten ennemmin sekaantuvan päihteiden välittämiseen, kuin niiden käyttämiseen.

Yksi haastateltavista ei osannut nimetä, millä tavoin ehkäisevä työ Satakielellä toteutuu, eikä hänelle ole selkeää, missä ehkäisevä päihdetyö näkyisi. Hän nostaa esille tarpeen ”on hyvä herrät ja pohtia aihetta” (Haastateltava). Tämä haastattelu tukee ajatustamme työmme tärkeydestä.

TYÖNTEKIJÖIDEN VASTUU EHKÄISEVÄN PÄIHDETYÖN TOTEUTUMISESSA

Kysyimme haastateltavilta, millaisena he näkevät työntekijöiden vastuun ehkäisevässä päihdetyössä. Tällä kysymyksellä halusimme selvittää, miten tärkeänä he kokevat ehkäisevän päihdetyön ja miten ohjaajat voivat vaikuttaa siihen, toteutuuko ehkäisevä päihdetyö arjessa.

Haastatteluissa tuli selkeästi ilmi, että vastuu ehkäisevän työn toteutumisesta nähdään poikkeuksetta suurena. Jokainen haastateltava puoltaa sitä, että vastuu ehkäisevän päihdetyön toteutumisesta on ohjaajan vastuulla.

Ehkäisevää työtä ei tule meidän nuorillemme koulussa, joten ehkäisevä työ on ainoastaan työntekijöiden vastuulla (Haastateltava).

Myös toinen haastateltava tuki tätä ajatusta ”todella iso vastuu ja ainoa väylä nuorelle”. Kun nuori aloittaa koulun, painottuu suomen kielen oppimine ja tällöin muita oppiaineita on vähemmän. Mikäli nuori on 15–16-vuotias tullessaan Suomeen, jää ehkäisevän työn osuus koulutiellä hyvin vähäiseksi verrattuna Suomessa syntyneisiin lapsiin ja nuoriin. Tämä on huomiona erityisen tärkeä ja tuo esiin sen, miten tärkeää ehkäisevän päihdetyön toteutuminen Satakielessä on.

MENETELMÄT

Haastatteluissa on tullut ilmi, että ehkäisevää päihdetyötä tapahtuu keskusteluissa nuorten kanssa, mutta halusimme selvittää, mitä muita keinoja ehkäisevän työn toteuttamiseksi työyhteisössä jo on. Kysyimme haastateltavilta, millaisia menetelmiä he käyttävät arjessa ehkäisevän päihdetyön toteuttamiseksi.

Kaikki haastateltavat nostivat ensimmäisenä ja tärkeimpänä menetelmänä keskustelut nuorten kanssa. Tämän lisäksi haastateltava kertoi perheryhmäkodin säännöistä, jotka kerrotaan kaikille nuorille heidän muuttaessaan Satakieleen asumaan. Säännöissä tulee esiin, että Satakieli on päihdeetön yksikkö, eikä siellä ole sallittua käyttää tai pitää hallussa mitään päihteitä.

Yksittäisten ohjaajien ja nuorten välisen keskustelun lisäksi tärkeäksi nostettiin keskustelu työyhteisössä. Satakielessä toteutuu moniammatillinen yhteistyö, johon osallistuu sosiaaliohjaajat, sairaanhoitaja, johtaja ja sosiaalityöntekijä. Haastateltava piti tärkeänä mahdollisuutta keskustella tarvittaessa työyhteisönsä kanssa.

Haastattelussa tulee esiin, että sairaanhoitaja on käyttänyt työssään keskustelukortteja, jotka ovat olleet apuna päihteistä keskustellessa. Myös ohjaajia kannustettiin käyttämään keskustelukortteja ehkäisevän päihdetyön toteutuksessa. Muitakin menetelmiä voisi työssä hyödyntää esimerkiksi päihteistä keskustelun pelillistäminen kannabispelikorteilla.

KULTTUURITAUSTA

Satakielen nuoret ovat alaikäisiä ja yksin maahan tulleita. Nuoret ovat asuneet perheryhmäkoissa muutamista kuukausista muutamaan vuoteen. Ehkäisevän työn osalta tulee huomioida

ryhmän erityisyys ja monimuotoisuus. Halusimme kysyä, miten haastateltavat näkevät kulttuuritaustan vaikutuksen päihteiden kokeiluun tai käyttöön.

Yksi haastateltavista nosti esiin, että uskonto on mahdollisesti päihteiltä suojaava tekijä, sillä osassa uskonnoista on päihteiden käyttö kiellettyä. Toinen haastateltavista sanoi, että uskontoa enemmän päihteiden käyttöön vaikuttaa kaikkien olosuhteiden summa, esimerkiksi työttömyys. Tukeutuminen ja turvan hakeminen päihteistä saattaa näkyä joidenkin nuorten kohdalla, joilla on traumaattista taustaa. Tämä saattaa olla jo lapsuudessa opittu keino väistää vaikeita tunteita tai tilanteita päihteiden avulla.

Huoli nousee nuorista, joilla vaikea elämäntilanne ja traumatausta. On paljon nuoresta yksilöstä kiinni, kuka lähtee hakemaan päihteistä turvaa. (Haastateltava.)

Haastatteluita kiteytti ajatus siitä, että ei tule olettaa kulttuuritaustan lisäävän tai vähentävän päihteiden käyttöä. Päihteiden käytölle tai käyttämättömyydelle on moninaisia syitä, eikä suoria linjoja voida vetää kulttuuritaustaan vedoten.

KOULUTUS JA KEHITTÄMINEN

Haastateltavat nostivat koulutuksen ja kehittämisen puheeksi ja toive tiedon lisäämisestä ehkäisevän päihdetyön ja ajankohtaisen päihdetilanteen tiimoilta toistui ohjaajien puheessa. Koulutusta toivotaan lisättäväksi työelämään, jotta aiheesta olisi ohjaajilla enemmän tietoa arjessa. Yksi haastateltavista toivoi enemmän ammatillista puhetta ajankohtaisesta päihdetilanteesta. Kun ajankohtaista tietoa on enemmän, on ehkäisevän työn toteuttaminen helpompaa.

Yksi haastateltavista kertoi koulutuksensa osalta perehtyneensä päihteisiin, mutta mikäli koulussa ei olisi tätä tullut vastaan, olisi osaaminen heikompaa. Hän toi esiin tarpeen ajankohtaisen päihdetietoisuuden lisäämisestä työntekijöiden keskuudessa. Jotta ehkäisevää päihdetyötä voidaan ammatillisesti toteuttaa, vaatii se kiistatta tietoa päihteistä ja ajankohtaisesta päihdetilanteesta.

”Olisi viisautta hyödyntää erityisosaamista, jota Tampereen kaupungilta varmasti löytyy” (Haastateltava). Tällä hän viittasi kokemusasiantuntijoihin sekä päihdetyötä tekeviin ammattilaisiin, joilla tietoa aiheesta on enemmän. Tekemällä yhteistyötä laajemmin, voisi ehkäisevä päihdetyö toteutua Satakielen arjessa tavoitteellisemmin. Kokemusasiantuntijoita voisi pyytää vierailemaan perheryhmäkodilla ja keskustelemaan, niin nuorten kuin ohjaajien kanssa.

6.4 Yhteiskehittämisen tulokset

Työyhteisössä oli noussut tarve ehkäisevän päihdetyön kehittämisestä. Tartuimme tähän kehittämistarpeeseen opinnäytetyössämme. Yhteiskehittäminen sai alkunsa yhteisideoinnista, jota työyhteisössä oli joissain määrin jo tehty. Yhteisideoinnilla tarkoitetaan yksittäisten tilanteiden tarkastelua, pohtimista ja ideointia ryhmässä (Kóbor-Laitinen & Lind 2022b). Tässä tapauksessa yhteisideointia hyödynsimme kehittämistyöpajamme tehtävän tarkasteluun.

Järjestimme kaksi kehittämistyöpajaa, joiden tavoitteena oli jatkaa ehkäisevän päihdetyön kehittämistä yhteiskehittämisen lähestymistavalla. Työpajoihin olimme keksineet erilaisia esimerkkitilanteita, joita perheryhmäkodin arjessa voisi tapahtua. Kävimme pajoissa esimerkit yhdessä läpi, jonka jälkeen työryhmän jäsenet saivat pareittain pohtia, kuinka toimisivat tilanteissa. Vastaukset kirjoitettiin pareittain ylös, jolloin pystyimme keräämään aineiston talteen. Aineistoa hyödynnämme tulosten analysoinnissa. Pohdinnan jälkeen kävimme vastaukset yhdessä läpi, jolloin syntyi dialogia työryhmässä.

ESIMERKKITILANNE 1:
**Nuori lähtee illalla ilmoittamatta kotoa ja saapuu takaisin
 aamuyöllä. Nuori on selvästi alkoholin vaikutuksen alaisena
 ja käyttäytyy sekavasti.
 Olet yksin yövuorossa.**

-Miten toimit?
 -Mitä seurauksia nuorelle tulee?
 -Miten työyhteisö reagoi?
 -Mitä ajatuksia tilanne sinussa herättää?

miro

Kuvio 2: Esimerkkitilanne 1. Grafiikka: Essi Yli-Kantola (2023).

Työryhmällä oli melko yhtenevät tiedot, kuinka toimia tilanteessa, mutta eroavaisuuksiakin löytyi. Osalla työntekijöistä ei ollut lainkaan tietoa yhteisistä toimintatavoista. Valtaosa ryhmän osallistujista ohjaisi nuoren omaan huoneeseen, rauhoittelisi nuorta sekä kartoittaisi tilannetta.

Työntekijät pitivät tärkeänä ilmoittaa tilanteesta yön yli päivystävälle työntekijälle eli varalliolijalle, joka on aina yövuorolaisen tavoitettavissa. Nuoren aggressiivisuuden mukaan, paikalle voidaan kutsua vartija tai tarvittaessa myös poliisi turvaamaan tilannetta. Sosiaalipäivystyksestä voi pyytää apua tilanteen niin vaatiessa. Huolehditaan nuoren turvallisuudesta ja seurataan vointia yön aikana. Tärkeää on huolellinen kirjaaminen tilanteesta sekä raportointi seuraavalle työntekijälle.

Vastauksissa nousi esiin tarve keskustella nuoren kanssa tapahtuneesta mahdollisimman pian. Pyritään selvittämään juurisyy päihteiden käyttöön, jotta siihen voidaan mahdollisimman hyvin puuttua. Tarvittaessa keskusteluun otetaan mukaan omaohjaajat, sairaanhoitaja, sosiaalityöntekijä, vastaava ohjaaja sekä yksikön johtaja. Satakielen jokaisella nuorella on oma sosiaalityöntekijä, joka tilanteen vaatiessa tekee nuoresta lastensuojeluilmoituksen. Mikäli nuoren päihteidenkäyttö on ongelmallista, on tärkeää tarjota nuorelle keskusteluapua perheryhmäkodissa tai ulkopuoliselta avuntarjoajalta. Nuoren toimintaa tulee seurata aiempaa tarkemmin tapahtuneen vuoksi.

Työntekijät ajattelevat työyhteisön jäsenten reagoivan tilanteeseen eri tavoin, riippuen esimerkiksi työntekijän omasta suhteesta päihteisiin. Esimerkkitalannetta pohdittaessa nousi esiin ammatillisen työotteen tärkeys – yhteisten toimintatapojen tulee olla linjassa riippumatta henkilökohtaisista ajatuksista päihteidenkäyttöön liittyen. Tilanne aiheuttaa työyhteisön keskuudessa huolta nuoresta ja päihteidenkäytön jatkuvuudesta. Keskustelussa pohdittiin, millä keinoilla päihteidenkäyttöön reagoidaan, jotta seuraukset ovat linjassa tilanteen vakavuuden kanssa.

ESIMERKKITILANNE 2:
**Nuori lähtee illalla ilmoittamatta kotoa ja saapuu takaisin
aamuyöllä. Nuori on selvästi kannabiksen vaikutuksen
alaisena ja käyttäytyy sekavasti.
Olet yksin yövuorossa.**

-Miten toimit?
-Mitä seurauksia nuorelle tulee?
-Miten työyhteisö reagoi?
-Mitä ajatuksia tilanne sinussa herättää?

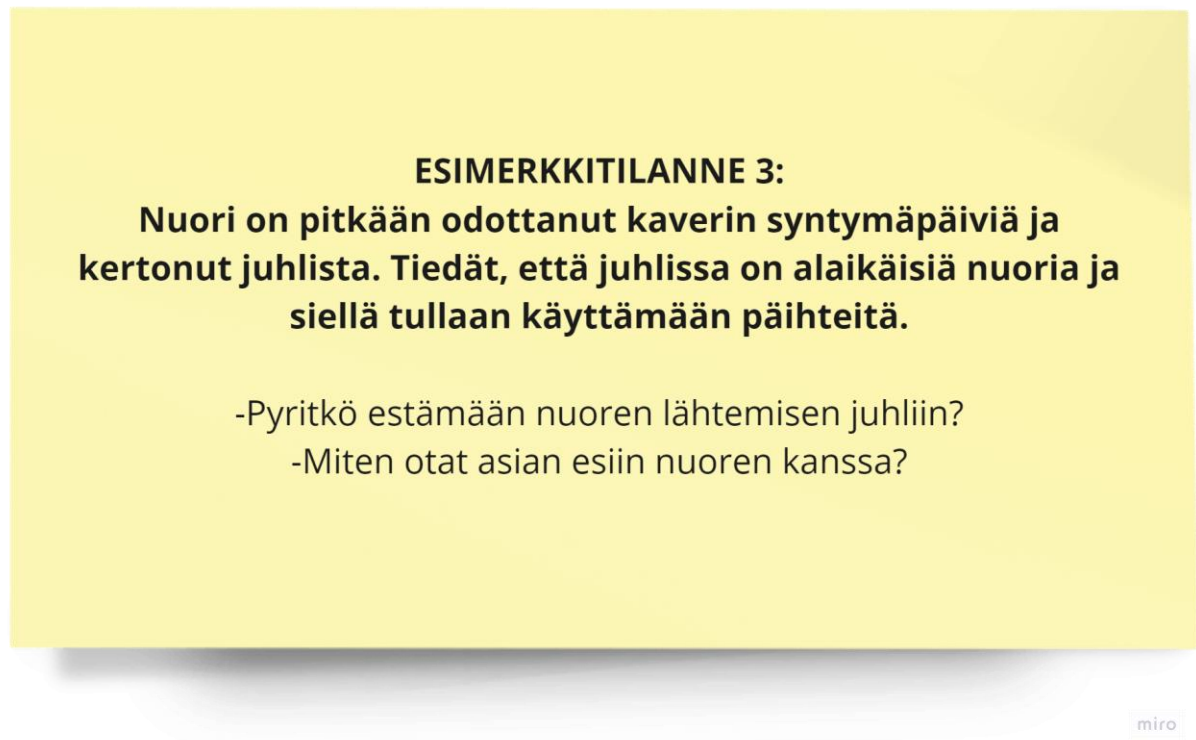
miro

Kuvio 3: Esimerkkitalanne 2. Grafiikka: Essi Yli-Kantola (2023).

Työryhmä reagoi tilanteeseen samoilla keinoilla kuin edellisessä esimerkissä. Tämän lisäksi käytetään nuori huumeuseulassa tilanteen varmistamiseksi. Nuoren kanssa keskustellessa otetaan esiin huumausaineiden laittomuus, terveysvaikutukset ja mahdollinen riippuvuusongelma. Tärkeää on tässäkin tilanteessa pohtia yhdessä nuoren kanssa syitä päihteiden käyttämiselle.

Työryhmässä nousi esiin huoli huumausaineiden ja niistä aiheutuvien rikosrekisterimerkintöjen seurauksista. Kohderyhmän nuorille huumausaineiden käytön laittomuus ja siitä seuraavat mahdolliset rikosmerkinnät voivat aiheuttaa vaikeuksia tulevaisuudessa esimerkiksi oleskeluluvan jatkumisen yhteydessä. Yleisesti rikosmerkinnät huumausaineista vaikeuttavat muun muassa työllistymistä tai koulutukseen pääsemistä. Keskustelussa pohdittiin myös huumausaineiden käyttöön liittyviä lieveilmiöitä, kuten niiden myymistä ja välittämistä.

Keskustelussa nousi esiin tarve ehkäisevän työn toteutumisesta esimerkiksi yhteistyöpoliisin vierailusta perheryhmäkodissa sekä mahdollisesta yhteistyöstä ehkäisevän päihdetyön toimijoiden kanssa. Työryhmä epäili, että kannabikseen liittyen työyhteisön reaktio on voimakkaampi ja siinä painottuu työntekijöiden omat arvot sekä asenteet huumausaineisiin liittyen. Tässäkin korostui työyhteisön yhteisten toimintatapojen linjausten tärkeys.

Kuvio 4: Esimerkkitalanne 3. Grafiikka: Essi Yli-Kantola (2023).

Halusimme tällä kysymyksellä selvittää työntekijöiden keinoja arjessa toteuttaa ehkäisevää päihdetyötä. Työryhmässä keskusteltiin siitä, että nuorta ei voida estää lähtemästä, sillä erityisiä rajoitustoimenpiteitä ei perheryhmäkodissa ole mahdollista käyttää. Avoimen keskusteluyhteyden tärkeys nuoren kanssa painottui, sillä se koettiin ainoaksi keinoksi ehkäistä päihteiden käyttöä.

Keskustelua käytiin luottamussuhteen tärkeydestä, joka luo turvallisuuden tunnetta nuorelle. Koettiin tärkeäksi, että nuori on kertonut tulevasta juhlista, jolloin keskustelua aiheesta voidaan käydä jo ennen juhlia. Tällöin nuorta voidaan muistuttaa omien rajojen tärkeydestä, omista valinnoista vastuun ottamisesta sekä mahdollisesta ryhmäpaineesta. Ohjaajat ovat tärkeitä turvallisia aikuisia, jotka asettavat rajoja sekä auttavat nuorta pitämään kiinni omista rajoistaan. Esimerkiksi ohjaaja soittaa ennen kotiintuloaika, jolloin nuori kokee paineen tulla kotiin ja voi käyttää tätä syynä olla käyttämättä päihteitä.

Työryhmässä osa koki, että liian ehdoton asenne ei ole hyväksi nuorelle, vaan keskustelemalla voidaan päästä parhaaseen lopputulokseen. Osa työryhmästä oli tiukkojen ja selkeiden rajojen

kannalla. Tärkeää tässäkin tilanteessa on löytää yhteinen linja työskentelylle, vaikka näkemykset olisivat eriävät. Yhteinen linja luo turvallisuuden tunnetta koko Satakielen yhteisölle ja tällöin myös eriävät työskentelyotteet ovat linjassa keskenään.

6.5 Kehittämistyöpajan palautekyselyn tulokset

Yhteiskehittämisen kehittämistyöpajan jälkeen lähetimme työntekijöille palautelomakkeen, jonka avulla keräsimme kehitysehdotuksia sekä mielipiteitä työpajan hyödyllisyydestä. Pidimme palautelomakkeen lyhyenä ja ytimekkäänä ja saimme yhteensä kuusi vastausta. Lomakkeessa oli kaksi monivalintakysymystä, sekä kaksi avointa kysymystä.

Ensimmäisenä kartoitimme, kuinka hyödylliseksi työryhmän jäsenet kokivat työpajan. Vastausasteikko oli 1–5 välillä, yhden ollessa en lainkaan hyödylliseksi ja viiden ollessa erittäin hyödylliseksi. Vain muutama vastaajista koki työpajan hyödyllisyyden kolmen arvoiseksi, puolet vastaajista neljän arvoiseksi ja kolmasosa vastaajista viiden arvoiseksi.

Toisessa kysymyksessä kartoitimme, uskooko työryhmä työskentelytapojen ja tavoitteiden linjaamisen myötä työnteon helpottuvan. Vastausasteikko oli 1–5 välillä, yhden ollessa ei usko niistä olevan hyötyä ja viiden ollessa uskoo hyötyvänsä. Kolmasosa vastaajista vastasi neljän arvoisesti ja reilusti yli puolet viiden arvoisesti.

Kolmannessa kysymyksessä kartoitimme, millaisia ajatuksia työryhmälle jäi kehittämistyöpajasta sekä uskovatko osallistujat työryhmän käyttävän jatkossa yhteiskehittämistä lähestymistapana työskentelyssään. Työryhmän mielestä käyttämämme menetelmä oli hyvä ja se selvensi yhteistä linjaa sekä loi tarpeellista keskustelua työryhmään. Osallistujat pitivät myös yhteisestä ideoinnista kollegoiden kanssa ja kokivat saaneensa lisää tietämystä aiheesta. Saimme kehuja valitusta menetelmästä, vaikka toimiakseen se vaatii enemmän aikaa sekä tosiasiallista perehtymistä aiheeseen ennen yhteisten linjausten muodostamista. Erään osallistujan mielestä tarvittaisiin myös enemmän ryhmiä, jossa luotaisiin tavoitteet sekä toimenpiteet – koki ryhmän enemmän ideointipajana kuin yhteiskehittämisen ryhmänä.

Neljännessä kysymyksessä kartoitimme kehittämissuhteita kehittämistyöpajaan, sekä annoimme mahdollisuuden vapaaseen sanaan. Seuraavassa kaaviossa on kiteytetty työntekijöiden ajatuksia aiheesta.

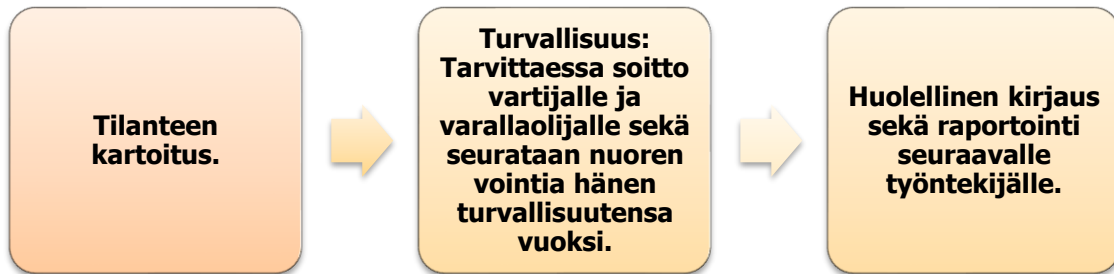
Kuvio 5. Kehittämisehdotukset. Grafiikka: Essi Yli-Kantola (2023).

6.6 Tuotoksena materiaalipankki työyhteisön Teamsiin

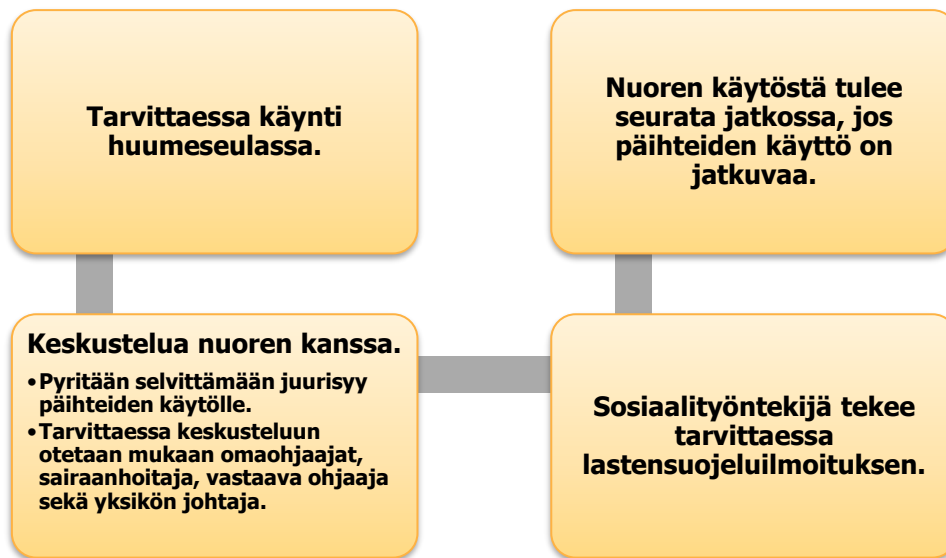
Opinnäytetyömme tuotoksena on materiaalipankki, joka on työyhteisön käytettävissä heidän Teamsissaan. Materiaalipankkiin kokosimme PowerPoint-tiedoston, johon teimme yhteenvetoa tärkeimmistä ehkäisevän päihdetyön teemoista sekä listasimme vinkkejä esimerkiksi Ehyt ry:n koulutuksiin sekä sosiaalisen median päihdetyön sisältöön. Materiaalipankin tavoitteena on antaa työntekijöille tietoa sekä työkaluja ehkäisevän päihdetyön toteuttamiselle työelämässä. Materiaalipankkia ja opinnäytetyötämme voidaan hyödyntää myös uuden työntekijän perehdytyksessä, jotta ehkäisevän päihdetyön tavoitteet ja työskentelytavat olisivat kaikkien työntekijöiden tiedossa.

PowerPointin alkuun kartoitimme nuorten ajankohtaista huumetilannetta Suomessa sekä ehkäisevän päihdetyön merkitystä. Kokosimme yhteenvetoa yhteiskehittämisestä ja avasimme kehittämistyöpajoissa määritellyt toimintatavat tilanteeseen, jossa nuori on päihtynyt. Kiteytimme oivalluksen, joka syntyi kehittämistyöpajoissa ammatillisen työtöteen tärkeydestä – yhteisten

toimintatapojen tulee olla linjassa riippumatta henkilökohtaisista ajatuksista päihteidenkäyttöön liittyen. Seuraavissa kaavioissa on esitetty toimintatavat, kuinka toimia nuoren ollessa päihteiden vaikutuksen alaisena.

Kuvio 6: Toiminnan ohjeistus samalle päivälle, mikäli nuori on päihtynyt. Grafiikka: Essi Yli-Kantola (2023).

Kuvio 7: Toiminnan ohjeistus seuraavalle päivälle, mikäli nuori on päihtynyt. Grafiikka: Essi Yli-Kantola (2023).

Listasimme PowerPointiin myös mielenterveys- ja päihdetyöpalveluita, joita ohjaajat voivat tarvittaessa jakaa nuorille. Erilaisia palveluita ovat muun muassa Sekasin-chat, Kriisipuhelin sekä Tampereen kriisikeskus Osviitta. Teimme palveluista nuorille saavutettavan paperisen listauksen, jonka avulla nuori voi myös itse ottaa yhteyttä avuntarjoajiin.

Kuva 1: Nuorille jaettavaksi tarkoitettu listaus mielenterveys- ja päihdetyön palveluista. Grafiikka: Sanna Andersson (2023).

Osa kehittämistyötämme oli ottaa yhteyttä Satakielen yhteistyöpoliisiin Mikko Pitkäseen, jolla on pitkä historia nuorten parissa tehtävästä työstä. Toteutimme yhteistyössä Pitkäsen kanssa vierailun perheryhmäkodille, johon Satakielen nuoret osallistuivat. Pitkänen kertoi nuorille yleisesti Suomen poliisista sekä huumausaineista ja niiden vaikutuksista. Nuoret saivat tilaisuuden tavata poliisin ja kysyä häneltä mieltä askarruttavia kysymyksiä. Nuoret olivat kiinnostuneita poliisin vierailusta sekä työryhmä oli mielissään vierailun toteutumisesta. Vierailullaan Pitkänen antoi käyntikorttinsa ja kannusti olemaan matalalla kynnyksellä häneen yhteydessä. Työyhteisössä koettiin tarve poliisin vierailulle vielä saman syksyn aikana ja koemme yhteistyön helpottuneen vierailun myötä.

7 YHTEENVETO

Tässä kappaleessa teemme yhteenvetoa opinnäytetyönprosessista sekä kerromme kehittämistyön tutkimuseettisistä tarkastelusta sekä saavutettavuudesta. Pohdimme saavutettuja tuloksia, refleктоimme työskentelyämme sekä esittelemme tilaajan palautteen opinnäytetyöstä ja sen merkityksellisyydestä.

7.1 Kehittämistyön tutkimuseettinen tarkastelu ja saavutettavuus

Ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden eettiset suositukset perustuvat lainsäädäntöön sekä tutkimuseettisiin periaatteisiin, linjauksiin ja suosituksiin. Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvoston Arene ry:n laatimilla suosituksilla on tarkoituksena yhtenäistää ammattikorkeakoulujen opinnäytetyöprosesseja sekä edistää hyvää tieteellistä käytäntöä, ennaltaehkäistä tieteellistä epärehellisyyttä sekä parantaa opinnäytetöiden laatua. (Arene ry 2020, 3.)

Olemme laatineet opinnäytetyön tilaajan sekä Humanistisen ammattikorkeakoulun ohjeiden sekä toiveiden mukaisesti. Olimme perehtyneet tutkimuseettisiin suosituksiin, saavutettavuuteen, lähdekriittisyyteen sekä tarkastelleet tarvittavia lomakkeita ennen kehittämistyön aloittamista. Näiden avulla opinnäytetyön aloittaminen oli vaivattomampaa ja tiesimme toimivamme säännösten mukaan. Tässä kappaleessa kerromme tarkemmin toimintatavoistamme sekä eettisyydestä.

EU:n saavutettavuusdirektiivi (2016/2102) digitaalisten verkkopalveluiden saavutettavuudesta koskee myös Theseuksessa julkaistavia opinnäytetöitä. Kyseisellä lailla tarkoitetaan, että kaikkien julkaistavien verkkopalveluiden tulee olla kaikille saavutettavia. Näkövammaisten ruudunlukuohjelmien täytyy pystyä tulkitsemaan tekstiä ongelmitta, jonka vuoksi kuviin sekä taulukoihin tulee lisätä alt-tekstit eli vaihtoehtoiset tekstit. (Humak 2023a.)

Saavutettavuuden toteutumiseen liittyy tämän lisäksi muun muassa tekstin muotoilu, hyvän vaihtoehtoisen tekstin laatiminen, sekä dokumentin viimeistely kokonaisuudessaan ennen julkaisua. (Humak 2023a.)

TUTKIMUSLUPA JA SUOSTUMUKSET

Aloitimme opinnäytetyöprosessin tilaajamme kanssa aloituspalaverilla, johon osallistui vastaavaohjaaja, varavastaavaohjaaja ja opinnäytetyömme ohjaaja. Keskustelimme opinnäytetyöprosessista sekä laadimme opinnäytetyösuunnitelman, jonka vastaavaohjaaja hyväksyi.

Haimme tutkimuslupaa Pirkanmaan hyvinvointialueelta perheryhmäkodin johtajan kautta. Satakieli oli tällöin vasta siirtynyt hyvinvointialueelle, joten haasteenamme oli se, että valmista tutkimuslupapohjaa ei ollut vielä tehty. Saimme luvan lopulta ja pääsimme aloittamaan kehittämistyömme.

Tutkimusluvan saamisen jälkeen laadimme tarvittavat tutkittavien suostumus- ja informointilomakkeet sekä selosteen henkilötietojen käsittelytoimista. Tutkittavan informointilomakkeessa kerrotaan muun muassa tutkimuksen syy, kesto, tekijät, mahdollinen julkaisu ja yhteystiedot lisäkysymyksiä varten. Tutkittavien suostumuslomakkeessa pyydetään suostumusta haastatteluun sekä tämän kautta syntyneeseen rekisteriin saaduista tiedoista. (Hautio, Simola 2022.) Lähetimme informointi-, ja suostumuslomakkeen samassa sähköpostissa osallistujille, ja he lähettivät vastauksena suostumuksen osallistumiseen. Sähköpostin liitteenä laitoimme myös tiedon henkilötietojen käsittelytoimista. Kaikki suostumukset ovat tallennettuna Wihi-järjestelmään.

Ennen haastatteluita ja ryhmätoimintaa Essi allekirjoitti salassapitosopimuksen. Sanna on allekirjoittanut salassapitosopimuksen aloitettuaan työt perheryhmäkodilla. Salassapito perustuu lainsäädäntöön ja sillä tarkoitetaan vaitiolovelvollisuutta ja asiakirjojen salaisuuden säilyttämistä. Allekirjoitettuun salassapitosopimukseen kuuluu muun muassa sitoumus siitä, että ei luovuta salassa pidettäviä tietoja sivullisille ilman asianmukaista lupaa tai lainperustetta. Salassapitosopimuksen allekirjoittaminen tukee työmme ja toimintamme eettisyyttä.

Haastateltavien työntekijöiden osalta suostumuslomake allekirjoitettiin ennen haastattelun aloittamista. Haastattelutilanteen alkaessa kävimme vielä läpi aiemmin sähköpostilla lähetetyn informointilomakkeen ja selosteen henkilötietojen käsittelytoimista. Kerroimme haastattelun nauhoituksesta ja sen litteroinnista. Haastateltaville kerrottiin heidän pysyvän anonyymeinä tekstissämme ja varmistimme jokaisen osallistuvan vapaaehtoisena haastatteluihin sekä ryhmätoimintaan. Kaikki haastateltavat sekä ryhmätoimintaan osallistuneet henkilöt olivat aikuisia, ja Satakielen nuorilta emme keränneet mitään henkilökohtaisia tietoja, eivätkä he esiinny työssämme tunnistettavina. Satakielen vastaavan ohjaajan sijaisen haastattelussa pyysimme luvan nimen julkaisemiselle opinnäytetyössämme, jotta pystyimme käyttämään haastattelun aineistoa tekstissämme liittyen muun muassa perheryhmäkotiin ja hyvinvointialueeseen.

Tutkittavien yksityisyyden suoja on merkittävin tutkimuseettinen periaate. Tärkeintä on kirjoittaa kehittämistyön tulokset niin, että tutkittavien ja heidän mainitsemiensa henkilöiden anonymitteetti turvataan. (Kuula-Luumi 2018.) Pidimme tärkeänä mahdollistaa osallistujien anonymitteetin, sillä aiemman kokemuksemme mukaan ihmiset avautuvat paremmin, kun heidän tietojaan ei tule ilmi. Tämän vuoksi myös kysely- sekä palautelomakkeeseen vastattaessa, henkilöt pysyivät anonyymeina.

Kävimme haastateltavien kanssa läpi selosteen henkilötietojen käsittelytoimista. Kerroimme haastateltaville, että kehittämistyöhön osallistuvista henkilöistä syntyy rekisteri, jossa on osallistujien nimet sekä sähköpostiosoitteet. Henkilötietojen käsittelyn perusteena on EU:n yleinen tietosuoja-asetus (2016/679). Rekisteri on tallessa ainoastaan Wihi-järjestelmässä.

Saatuamme henkilöiden kirjalliset suostumukset tutkimukseen osallistumisesta tallensimme nämä Wihiin. Suostumuslomakkeista tulee ilmi vain henkilön etu- ja sukunimi. Keräsimme suostumuksia sähköpostitse sekä kasvotusten, joten osa suostumuslomakkeista on myös sähköpostissa. Olemme pitäneet erityisen tarkkaa huolta henkilöiden nimien asianmukaisesta käsittelystä tutkimuseettisistä syistä. Nämä nimet muodostavat henkilörekisterin, joka opinnäytetyöprosessin aikana on muodostunut. Muita henkilötietoja emme ole kehittämistyön aikana keränneet.

LÄHDEKRITIIKKI

Opinnäytetyömme tietoperusta koostuu aiheemme keskeisistä käsitteistä ja niiden tarkastelusta sekä määrittelystä. Tietoperusta on keskeisen aiheen käsitteellistä ajattelua ohjaavaa jäsenystä ja sen tarkoituksena on löytää tarkasteltavan ilmiön keskeiset tekijät ja niiden vuorovaikutus. Tietoperustan lähteet muodostuvat olemassa olevasta tiedosta esimerkiksi tutkimuksista, selvityksistä ja kirjallisuudesta. (Humak 2023b.) Käsitteiden vuorovaikutus ja suhde toisiinsa näkyy tietopohjamme mielenterveyttä ja päihteitä käsittelevässä kappaleessa sekä ehkäisevää työtä käsittelevässä kappaleessa, jossa kerromme nuorisotyöstä sekä päihdetyöstä. Pyrimme huomioimaan lähdekritiikin vertailemalla erilaisia lähteitä ja niiden sisältöä toisiinsa. Haasteenamme oli löytää ajankohtaista tietoa, jonka koimme erityisen tärkeäksi aiheeseemme liittyen.

Plagiointi on laitonta ja hyvän ammattietiikan sekä tieteellisen ja akateemisen käytännön perusteiden vastaista. Sillä tarkoitetaan toisen henkilön tekstin, ajatusten tai tutkimustulosten väärinkäyttämistä niin, että esittää ne ominaan. (Jyväskylän yliopisto 2023.) Huomioimme tämän muun muassa huolellisilla ja oikeaoppisilla lähdeviittauksilla tekstissämme.

Haastattelut nauhoitimme sekä puhelimen mobiilisovelluksella, että tietokoneella Teamsilla, jotta pystyimme varmistamaan nauhoitteen laadun. Nauhoitimme haastattelut, jotta voisimme itse haastattelutilanteessa keskittyä käytävään keskusteluun muistiinpanojen tekemisen sijasta. Haastattelutallenteet litteroitiin ja tämän jälkeen tuhosimme haastattelutallenteet. Litteroitu haastattelu on osa opinnäytetyömme aineistoa.

7.2 Johtopäätökset

Toteuttamamme kyselyn vastaukset tukevat merkittävästi opinnäytetyömme tarvetta. Vastaukset olivat hyvin samankaltaisia koko työryhmän kesken, mistä voi päätellä työryhmän olevan samalla aaltopituudella ehkäisevästä päihdetyöstä. Kysyttäessä ehkäisevän päihdetyön toteutumisesta, vastaukset jakautuivat asteikolla yhdestä viiteen kahden sekä neljän välille. Tämä kertoo siitä, että työryhmällä ei ole tiedossa selkeitä toimintatapoja tai linjauksia. Huolimatta yhteisen toimintamallin puutteesta Satakielen työryhmällä on tiedossa hyviä käytännön toimintatapoja ehkäisevän päihdetyön toteutumiseen. Moniammatillisen tiimin merkityksellisyys nousee esiin vastauksissa, sillä jokaisella on omat vahvuutensa työryhmän jäsenenä. On tärkeää, että ehkäisevän päihdetyön toteutumista pidetään merkityksellisenä, jotta koko työryhmällä on motivaatiota lähteä kehittämään tätä.

Lisäksi haastattelut kokonaisuudessaan tukivat kokemustamme opinnäytetyömme tarpeellisuudesta ja merkityksellisyydestä. Haastateltavat tarttuivat aiheeseen mielenkiinnolla ja saimme aiheen tiimoilta tärkeitä keskusteluita aikaan. Työntekijöiden välittäminen ja kokemus työn merkityksellisyydestä kuului haastatteluissa ja pohdinnoissa. Haastavana aiheena päihteet ja niiden näkyminen yleisesti nuorison joukossa nostatti haastateltavissa huolta.

Tulisi tukea nuoria enemmän, että ei tarvitsisi tukeutua päihteisiin (Haastateltava).

Haastatteluita analysoitaessa nousi esiin ristiriita aiheen tärkeydestä ja sen toteutumisesta. Ehkäisevän päihdetyön toteutuminen nähdään tärkeänä ja työntekijöiden vastuu sen toteuttamisessa suurena, mutta sen toteutumista Satakielen arjessa tuntuu olevan vaikeaa nähdä tai määrittellä. Ehkäisevä päihdetyö kiistatta toteutuu Satakielen arjessa nuorten parissa käytävissä keskusteluissa, mutta toiminta ei ole suunnitelmallista tai tavoitteellista. Sairaanhoitajan rooli ehkäisevän päihdetyön toteuttamisessa korostuu, mutta ohjaajien työssä ehkäisevää työtä voitaisiin jatkaa arkisemmalla tasolla tavoitteellisemmin. Uskomme, että aiheesta keskusteleminen

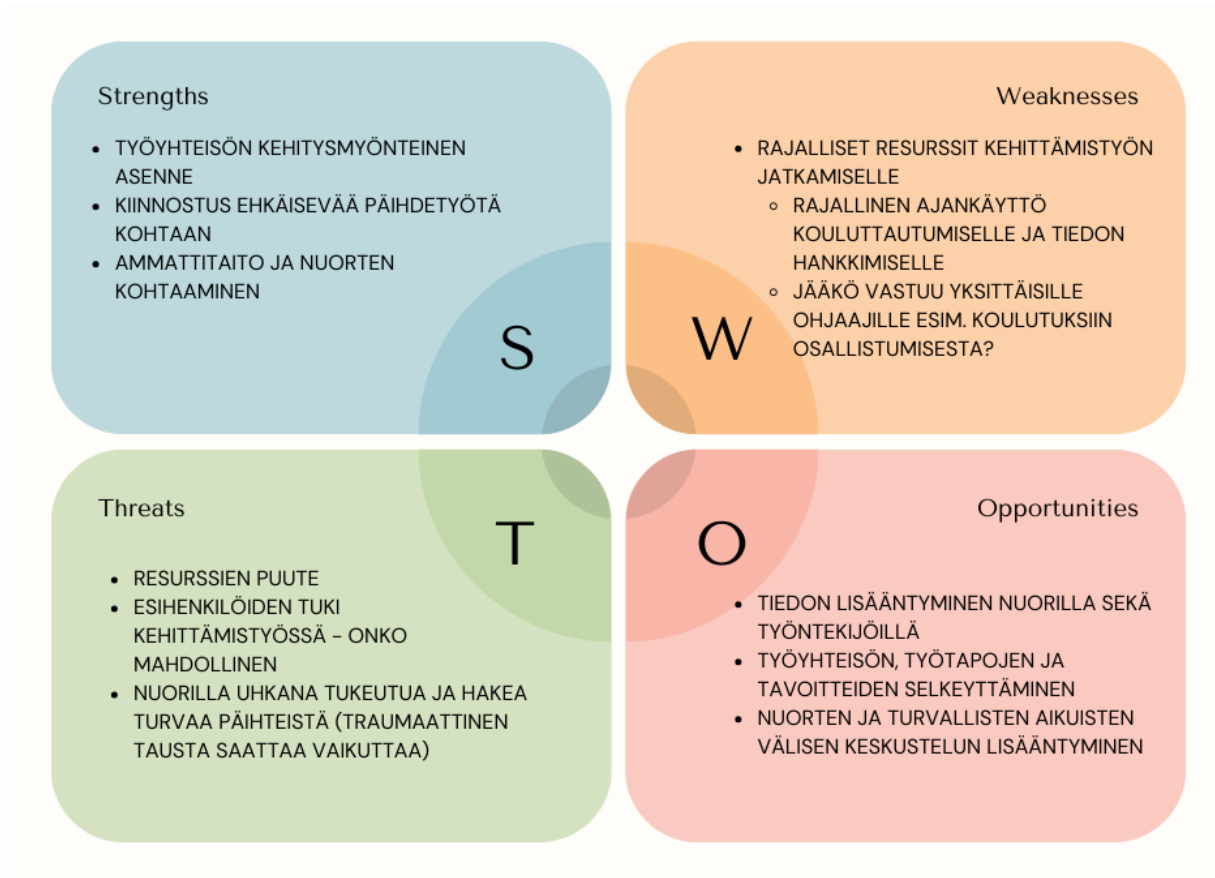
ja koulutusten järjestäminen voisi tuoda työyhteisölle enemmän intoa tarttua tavoitteellisen päihdetyön toteuttamiseen.

Kehittämistyöpajan suunnitteleminen ja sen toteuttaminen oli meille mielekästä, sillä työntekijöiden kiinnostus aihetta kohtaan oli hyvin havaittavissa. Saimme kiitosta työpajan järjestämisestä molemmilla kerroilla sekä palautteissa. Yhteinen keskustelu oli opettavaista niin meille kuin työryhmällekkin. Keskustelun myötä ehkäisevän työn toimintatavat ja tavoitteet selkenivät myös niille työntekijöille, joille ne eivät olleet ennestään tiedossa.

Kehittämistyöpajoissa pääsimme etenemään yhteisideoinnista yhteiskehittämiseen. Tärkeä osa yhteiskehittämistä oli saadun materiaalin analysointi ja jatkokehittäminen. Prosessin aikana huomasimme, että yhteiskehittäminen olisi ollut entistä tuottavampaa, jos olisimme saaneet jatkaa pitkäjänteisempää työtä yhdessä työryhmän kanssa. Moni työntekijöistä olisi toivonut kehittämispajojen jatkumista ja yhteiskehittämisen tulosten kannalta se olisi ollut kannattavaa. Myös keskustelulle varattu aika olisi voinut olla pidempi, sillä koimme aiheen olevan hyvin laaja. Mielestämme yhteiskehittämisen kannalta olisi ollut hyvä kokoontua vielä koko työryhmän kanssa purkamaan tuloksia yhdessä. Saimme kuitenkin materiaalia tarpeeksi jatkokehittämistä, opinnäytetyön tuotosta sekä materiaalipankkia varten.

Palautekysely oli viimeinen aineistonkeruumenetelmämme ja se tuki entisestään saatuja tuloksia. Osallistujat kokivat toteuttamamme ryhmän merkitykselliseksi. Tämä näkyi erityisesti siinä, että kaikki vastaajat kokivat yhteisten työskentelytapojen ja tavoitteiden linjaamisen helpottavan työskentelyä tulevaisuudessa.

Kokosimme aineistomme tuloksia SWOT analyysitaulukkoon, jossa erottelemme ehkäisevän päihdetyön kehittämisen vahvuudet, heikkoudet, uhat sekä mahdollisuudet työyhteisössä. Taulukkoon kerätyt tiedot ovat koottu aineistostamme kiteyttämään kokonaisuutta.

Kuvio 8: SWOT – analyysi. Grafiikka: Sanna Andersson (2023).

7.3 Jatkokehittämisehdotukset

Aloituskyselyssä tuli ilmi, että työryhmällä oli toiveissa keskustella myös sähkötupakan sekä nuuskan haittavaikutuksista. Kehittämistyöpajamme keskittyi kuitenkin kannabiksen yleisty- miseen ja sen haittavaikutuksiin, joten listasimme työntekijöille Ehyt ry:n koulutuksia sähkötu- pakan sekä nuuskan käytöstä, joihin he voivat halutessaan perehtyä. Erilaisia koulutuksia löytyi myös kannabiksesta.

Päihteet ovat aiheena hyvin laaja ja ehkäisevän päihdetyön toteutumisen kannalta koulutuksiin osallistuminen olisi erityisen hyödyllistä ja suositeltavaa. Toive koulutuksen lisäämisestä tuli ilmi myös haastatteluissa. Tämä edistäisi ammatillisen ehkäisevän työn toteutumista. Jatkuva kouluttautuminen ja uuden oppiminen on työelämässä tärkeää, mutta haasteeksi tulee se, mihin aika, resurssit ja kiinnostus riittävät. Pohdimme, onko ajankohtaisen päihdetiedon hankkiminen ohjaajien yksilöllisellä vastuulla vai voisiko esihenkilöt ja Pirkanmaan hyvinvointialue ottaa koulutuksen toteuttamisesta enemmän vastuuta. Joka tapauksessa on ensisijaisen tärkeää päi-

vittää osaamistaan jatkuvasti, sillä päihteet ovat yhteiskunnallisesti ajankohtainen ja muutok- sessa oleva aihealue. Kouluttautumisen lisäksi monialaista verkostoyhteistyötä eri järjestöjen ja hyvinvointialueen ammattilaisten kanssa tulisi entisestään kehittää tavoitteellisemmin.

Kehittämistyön aikana kävi ilmi joidenkin työntekijöiden kohdalla tiedon puute ehkäisevän päihdetyön tavoitteista ja työskentelytavoista. Tämä olisi hyvä huomioida tulevaisuudessa pe- rehdytyksen yhteydessä, jotta jokaisella työntekijällä olisi nämä tiedossa. Se lisäisi varmasti ehkäisevän päihdetyön toteutumista Satakielen arjessa. Perehdytyksessä voidaan käyttää apuna opinnäytetyötämme ja materiaalipankkia.

Pidämme tärkeänä kokemusasiantuntijoiden hyödyntämistä koulutuksissa, myös yksi haasta- teltavista nosti aiheen esille. Tästä voisi olla hyötyä työyhteisölle tulevaisuudessa ja kannus- tamme siihen tarttumaan. Kokemusasiantuntijat voivat osallistua sosiaali- ja terveystieteiden työyhteisön kouluttamiseen ja kehittämiseen. Kokemusasiantuntijalla on henkilökohtaisen kokemuk- sen lisäksi tutkimuksiin perustuvaa tietoa, jota hän voi koulutuksessa jakaa. Tärkeä osa koke- musasiantuntijuutta on jakaa muiden samassa tilanteessa olleiden kokemuksia ja tietoa siitä, miten kohdata heitä ammatillisesti. (YAD 2013.) Monialaisen verkostoyhteistyön jatkaminen on tärkeää kokemusasiantuntijoiden lisäksi muun muassa yhteistyöpoliisin kanssa. Tavoitteel- linen yhteistyö poliisin kanssa voisi toteutua esimerkiksi kahdesti vuodessa.

Yhteiskehittämisen lähestymistapa sai hyvää palautetta työyhteisöltä ja työntekijöiden toiveena oli jatkaa kehittämistyöpajojen järjestämistä myös jatkossa. Kehittämispajatoiminnan kautta työyhteisön yhteisiä toimintatapoja sekä linjauksia voidaan kehittää edelleen. Tämä toki vaatii resursseja sekä aiheeseen perehtymistä työajalla.

7.4 Tilaaajan palaute ja itsearviointi

Tiesimme opinnäytetyön tekemisen olevan pitkä prosessi, mutta silti se pääsi työmäärällään yllättämään. Aloitimme opinnäytetyöprosessin tammikuussa ja työstimme sitä vuoden verran. Helpottavana tekijänä oli opinnäytetyön jakaminen pienempiin tehtäviin ja työskentelyn huo- lellinen aikatauluttaminen.

Työskenteleminen opinnäytetyön tilaajalla on ollut samanaikaisesti hyvä ja huono asia. Työs- kentelyn ansiosta Sanna tuntee työyhteisön hyvin, mikä on helpottanut yhteistyötä tilaajan kanssa. Aikataulullisesti työskentely sekä opiskelu oli haastavaa ja työpaikka seurasi mukana

myös vapaa-ajalle, jolloin opinnäytetyötä tuli edistää. Myös Essi työskenteli opinnäytetyöprosessin aikana, joten kahden ihmisen työaikojen sovittaminen ja opinnäytetyölle ajan tekeminen oli toisinaan haasteellista. Yhteistyö läpi prosessin oli sujuvaa ja vastuut jakautuivat tasaisesti. Parityöskentelyn hyvänä puolena oli toisen tuki läpi prosessin sekä mahdollisuus vaihtaa ajatuksia ja tunteita työskentelystä. Vaikka prosessina opinnäytetyö oli rankka, oli se kokemuksena hyvin opettavainen ja antoisa. Pääsimme kehittämään ja kehittymään yhdessä tilaajan työyhteisön kanssa.

Annoimme opinnäytetyön tilaajalle luettavaksi, kun se oli lähes valmis. Tarkastutimme Satakielestä kerrotut tiedot tilaajalla oikeiksi ja kysyimme mielipidettä työstämme. Tilaaja toivoi opinnäytetyön tuotokseen lisää tietoa kannabiksesta, joten lisäsimme aiemmin kehittämistyöpajoissa käytetyn tietoiskun kannabiksesta materiaalipankkiin. Tämän lisäksi jaamme työyhteisölle Ehyt ry:n koulutusmateriaalin, jossa on enemmän tietoa aiheesta. Muutoin saimme tilaajalta positiivista palautetta opinnäytetyöstä läpi prosessin sekä sen valmistuttua.

Tulemme esittelemään työmme työyhteisössä, mikä lisää opinnäytetyömme tavoitteiden toteutumista sekä tarpeellisuutta työelämässä. Esittelemme tietopohjamme, analysoinnin sekä pohdinnat, jotta näitä voidaan arjen työssä hyödyntää. Tämän tarkoituksena on lisätä tietoa aiheesta työelämässä.

LÄHTEET

Aalto, Mauri 2007. Päihdehäiriö ja samanaikainen muu mielenterveyden häiriö - kaksoisdiagnoosin hoidollinen haaste. Lääketieteellinen aikakauskirja Duodecim. Viitattu 26.9.2023. <https://www.duodecimlehti.fi/duo96517>

Aaltonen, Satu & Hytti Ulla & Lepistö, Tanja & Mäkitalo-Keinonen, Tiina 2016. Yhteiskehittäminen: kaikki siitä puhuu, mutta mitä se on ja miten siinä onnistua? Turun Yliopisto. Viitattu 5.11.2023.

Allianssi. Nuorisotyö Suomessa. Viitattu 22.9.2023. <https://nuorisola.fi/vaikuttaminen/nuorisotyö-ja-nuorten-hyvinvointi/>

Ankkuri 2023. Tavoitteena nuoren hyvinvointi – avaimena varhainen puuttuminen. Viitattu 16.9.2023. <https://ankkuritoiminta.fi/ammattilaiselle>

Arene ry 2020. Ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden eettiset suositukset. Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry. <https://www.arene.fi/wp-content/uploads/Raportit/2020/AMMATTIKORKEAKOULU-JEN%20OPINN%20YTET%20C3%84YTET%20C3%96IDEN%20EETTISET%20SUOSITUKSET%202020.pdf?t=1578480382>

BuenoTalk 2021. BUDIN JÄLJILLÄ – Mihin käyttörikos vaikuttaa? BuenoDocs. Viitattu 18.9.2023. https://www.youtube.com/watch?v=_TZ7cUtD3A

EHYT ry 2023a. Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry. Mitä on ehkäisevä päihdetyö? Viitattu 26.8.2023. <https://ehyt.fi/paihde-peli-info/mita-on-ehkaiseva-paihde-tyo/>

EHYT ry 2023b. Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry. Muut huumeet. Viitattu 26.8.2023. <https://ehyt.fi/paihde-peli-info/huumeet/muut-huumeet/>

EHYT ry 2023c. Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry. Tietoa yhdistyksestä. Viitattu 16.9.2023. <https://ehyt.fi/ehyt-ry/tietoa-yhdistyksesta/>

Ehyt ry 2023d. Kulttuurisensitiivinen ehkäisevä työ. Viitattu 18.9.2023. <https://ehyt.fi/paihde-peli-info/mita-on-ehkaiseva-paihde-tyo/kulttuurisensitiivinen-ehkaiseva-tyo/>

Ehyt ry 2023e. Päihdekasvatus. Eettinen päihdekasvatus huomioi taustan. Viitattu 19.9.2023. <https://ehyt.fi/paihde-peli-info/mita-on-ehkaiseva-paihde-tyo/paihdekasvatus/>

EPT 2023. Ehkäisevän päihdetyön järjestöverkosto. Verkoston toiminta. Viitattu 20.9.2023.
<https://www.ept-verkosto.fi/verkoston-toiminta/>

Eskola, Jari & Suoranta, Juha 2008. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Osuuskunta Vastapaino.

Hakkarainen, Pekka & Karjalainen, Karoliina & Salasuo, Mikko 2023. Tilastoraportti 15/2023. Suomalaisten huumeiden käyttö ja huumeasenteet 2022. Suomalaisten huumeokeilut yleistyvät, asenteissa ja mielipiteissä isoja muutoksia. Terveiden ja hyvinvoinninlaitos 14.4.2023. Viitattu 22.9.2023.
<https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/146435/Suomalaisten%20huumeiden%20k%C3%A4ytt%C3%B6%20ja%20huumeasenteet%202022.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Hautanen, Sara & Korhonen, Miia 2020. Hoitajien kokemuksia kaksoisdiagnoosipotilaan hoitamisessa. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Sosiaali- ja terveysala. Sairaanhoidtaja. Opinnäytetyö (YAMK). Viitattu 26.9.2023. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2020060717545>

Hautio, Minna 2020. Haastattelu tiedonhankintamenetelmänä. Viitattu 29.8.2023.
<https://www.youtube.com/watch?v=IIS4vg9ml2U>

Hautio, Minna & Simola, Mari 2022. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta 4. webinaari. 27.9.2022. Viitattu 20.9.2023. Ei julkaistu.

Humak 2023a. Opinnäytetyöopas. Opinnäytetyön saavutettavuusvaatimukset. Viitattu 9.11.2023. <https://humak.libguides.com/c.php?g=686704&p=4908898>

Humak 2023b. Opinnäytetyön tiedonhankinta: Lähteet opinnäytetyössä. Viitattu 22.9.2023.
<https://humak.libguides.com/onttiedonhaku>

Huttunen, Matti 2023. Huumeiden aiheuttama päihtymys, käytön ongelmat ja huumeriippuvuus. Duodecim. Terveyskirjasto. Viitattu 22.9.2023. <https://www.terveyskirjasto.fi/dlk00414>

Huumausainelaki 383/2008.

Häkkinen, Margareeta 2023. Duodecim terveystieteiden tutkimuskeskus. Huumeiden aiheuttama päihtymys, käytön ongelmat ja huumeriippuvuus. Viitattu 15.9.2023.
<https://www.terveyskirjasto.fi/dlk00414>

Hämäläinen, Veli-Pekka 2021. Huumeet. Poliisipäälliköt: Huumeisiin liittyvä rikollisuus on suurin turvallisuusuhka Suomessa – ”Kyse vakavasti heikentyneestä tilanteesta”. Yle uutiset 21.3.2021. Viitattu 15.9.2023. <https://yle.fi/a/3-11831575>

Jyväskylän yliopisto 2023. Plagiaatin tunnistus (Turnitin). Plagiointi. Viitattu 27.9.2023. <https://www.jyu.fi/hytk/fi/laitokset/mutku/opiskelu/ohjeita/plagiointi>

Kainulainen, Heini 2016. Huumeet ja laki. Päihdelinkki.fi 9.8.2016. Viitattu 15.9.2023. <https://paihdelinkki.fi/fi/tietopankki/tietoiskut/paihteet-ja-yhteiskunta/huumeet-ja-laki>

Kauta, Jasmin 2022. Poliisi on nähnyt, miten nuoret luulevat huumeiden käytön olevan luksuselämää, upeita autoja ja ulkomaanmatkoja: ”Se on kaikkea muuta”. Yle uutiset. 6.7.2022. Viitattu 4.10.2023. <https://yle.fi/a/3-12518670>

Keränen, Krista 2022. Mitä on yhteiskehittäminen? Yhteiskehittämisen määrittely ja sen merkitys asiakaslähtöisessä toiminnassa. Laurea ammattikorkeakoulu 28.7.2022. Viitattu 5.11.2023. https://video.laurea.fi/media/Mit%C3%A4+on+yhteiskehitt%C3%A4minenF/0_srxfxa1a

Ketonen, Petra 2023. Pirkanmaan kansanedustajat eri linjoilla huumeiden käyttöhuoneista – molemmat ministerit vastustavat, Arto Satonen vastasi vain ”Ei”. Yle 15.9.2023. Viitattu 27.9.2023. <https://yle.fi/a/74-20050371>

Klaari Helsinki 2019. Savuna ilmaan podcast. Jakso 1. SoundCloud. <https://soundcloud.com/klaarihelsinki/savuna-ilmaan-podcast-jakso-1>

Kóbor-Laitinen & Lind 2022a. Laadullisen aineiston analyysimenetelmiä. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta. 6. webinaari 10.11.2022. Ei julkaistu.

Kóbor-Laitinen & Lind 2022b. Yhteisölliset menetelmät ja muita laadullisia menetelmiä. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta. 5. webinaari 8.11.2022. Ei julkaistu.

Kosola, Silja & Niemelä, Emma & Niemelä, Solja 2018. Päihdekokeilut - normaalia nuoruutta vai alkava häiriö? Duodecim aikakauskirja. Viitattu 4.10.2023. <https://www.duodecimlehti.fi/duo14288>

Kotoutuminen.fi 2023a. Alaikäisenä ilman huoltajaa saapuneet. Viitattu 7.9.2023. <https://kotoutuminen.fi/alaikaisena-ilman-huoltajaa-saapuneet>

Kotoutuminen.fi 2023b. Alaikäisenä yksinsäapuneen henkilön edustaja. Viitattu 7.9.2023. <https://kotoutuminen.fi/alaikaisen-tukeminen-ja-edustaminen>

Kotoutuminen.fi 2023c. Kotoutumislain uudistus. Viitattu 11.9.2023. <https://kotoutuminen.fi/kotoutumislain-uudistus>

Kuopio 2023. Päihdetyö. Viitattu 26.9.2023. <https://www.kuopio.fi/vapaa-aika-ja-hyvinvointi/hyvinvoiva-kuopio/paihdeyto/>

Kuula, Tarja & Tapio, Mari 2013. Selkenevää, myötätuulta - Ehkäisevä päihde- ja mielenterveysyö nuorisoalalla. Humanistinen ammattikorkeakoulu. <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/70953/978-952-456-162-4.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Kuura-Luumi, Arja 2018. Vastuullinen tiede. Tutkimusetiikka ja tiedeviestintä Suomessa. Turvaa tutkittavan anonymiteetti. 15.3.2018. Viitattu 26.9.2023. <https://vastuullinentiede.fi/fi/jatkoytto/turvaa-tutkittavan-anonymiteetti>

Kymäläinen, Simo 2022. Muuntohuumeet. Suomeen tuodaan taas useamman hiljaisen vuoden jälkeen runsaasti kiinalaisia muuntohuumeita – osa niistä on täysin uusia maassamme. Yle uutiset 17.7.2022. Viitattu 19.9.2022. <https://yle.fi/a/3-12537864>

Laki kotoutumisen edistämisestä 681/2023.

Laki kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta 746/2011.

Laukkala, Tanja & Salokangas, K.R. Raimo & Tarnanen, Kirsi 2020. Skitsofrenia. Käypä hoito. Viitattu 10.10.2023. <https://www.kaypahoito.fi/khp00031>

Lind, Kimmo & Simola, Mari 2022. Laadulliset menetelmät. Webinaari 1.11.2022. Ei julkaistu.

Maahanmuuttovirasto 2023. Työ- ja elinkeinoministeriö vastaa kotouttamisesta. Viitattu 11.9.2023. <https://migri.fi/kotouttaminen>

Mettovaara, Jukka 2016. Spoken”. Tehokas tutkimushaastattelu. Haastattelun tallennus. Viitattu 26.8.2023. <https://spoken.fi/tehokas-tutkimushaastattelu/>

Mielenterveyslaki 1116/1990.

Mieli 2022. Nuorten mielenterveyden vahvistaminen nuorisotyössä. Viitattu 22.9.2023. <https://mieli.fi/materiaalit-ja-koulutukset/tietoa-mielenterveyden-vahvistamisesta/lapset-ja-nuoret/mielenterveys-nuorisotyossa/nuorten-mielenterveyden-vahvistaminen-nuorisotyossa/>

Moilanen, Kaisu 2023. Kaikkein nuorimpien huume-kuolemat ovat jyrkässä kasvussa Helsingissä. Helsingin Sanomat 7.9.2023. Viitattu 27.9.2023. <https://www.hs.fi/kaupunki/art-2000009838287.html>

Nieminen, Ville & Kirjavainen, Hanna & Lang, Merja & Jäppinen, Tuula 2021. Kuinka onnistua yhteiskehittämällä? Kuntaliitto. (<https://www.kuntaliitto.fi/julkaisut/2021/2110-kuinka-onnistua-yhteiskehittamalla>)

Normann, Maria & Odell, Heidi & Tapio, Mari & Vuohelainen, Elsi 2018. Nuorisoalan ehkäisevä päihdetyö - Hyppää kyytiin! Humanistinen ammattikorkeakoulu julkaisuja, 60. Viitattu 16.9.2023. <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/154227/978-952-456-306-2.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Näpärä, Liisa 2017. Spoken”. Haastattelun lajityypit. Puolistrukturoitu haastattelu. Viitattu 26.8.2023. <https://spoken.fi/haastattelun-lajityypit/>

Nyyti ry 2023. Mielenterveyshäiriöt. Viitattu 26.9.2023. <https://www.nyyti.fi/opiskelijoille/opi-elamantaitoa/mielenterveys/mielenterveyshairiotuusi/>

Ojasalo, Katri & Moilanen, Teemu & Ritakoski, Jarmo 2015. Kehittämistyön menetelmät. (E-kirja.) Sanoma Pro Oy.

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2020. Valtakunnallinen nuorisotyön ja -politiikan ohjelma 2020–2023. Tavoitteena nuoren merkityksellinen elämä ja osallisuus yhteiskunnassa. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2020:2. Viitattu 26.9.2023. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162007/OKM_2020_2_VANUPO_fi_u.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Pesäpuu ry 2018. Nopeet, hitaat, dissot, deelit – nuorten ajatuksia päihteistä. Päihteet? -foorumien raportti. <https://pesapuu.fi/wp-content/uploads/2018/09/Nopeet-hitaat-dissot-deelit-nuorten-ajatuksia-p%C3%A4ihteist%C3%A4.-P%C3%A4ihteet-foorumien-raportti.2.pdf>

Pohjola, Pasi & Aalto-Kallio, Mervi & Englund, Kristel & Heikkinen, Hanne & Koivisto, Juha & Korhonen, Satu & Lyytikäinen, Merja & Peränen, Niina & Pitkänen, Niina & Virtanen, Kati

2014. Opas 38. Kohti avointa kehittämistä - Matkaoppaana Innokylä! (E-Kirja.) THL. Viitattu 12.9.2023. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-302-340-6>

Poliisi 2023. Ennalta estävä työ Helsingin poliisissa. Viitattu 16.9.2023. <https://poliisi.fi/ennalta-estava-tyo-helsingin-poliisissa>

Polvi, Marianna 2015. Palautteen merkitys oppimisen edistäjänä yliopisto-opiskelijoiden näemyksen valossa. Lapin yliopisto. Luokan opettajakoulutus. Pro gradu -tutkielma. Viitattu 25.9.2023. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:ula-201508181279>

Päihdelaki 41/1986.

Päihdelinkki.fi 2023. Kannabis. Tietopankki. Viitattu 22.9.2023. <https://paihdelinkki.fi/fi/tietopankki/pikatieto/kannabis>

Rovasalo, Aki 2023. Psykoosi. Duodecim terveyskirjasto. 18.4.2023. Viitattu 25.9.2023. <https://www.terveyskirjasto.fi/dlk00411>

Ruohonen, Sinikka 2022. Kyselytutkimus. Muotoilu.info. Viitattu 29.8.2023. <http://www.muotoilu.info/index.php/tutkiva-muotoilu/menetelmat/kyselytutkimus/>

Rönkä, Sanna & Markkula, Jaana 2020. Huuutilanne Suomessa 2020. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. PunaMusta Oy: Vantaa 2020.

Saavutettavuusdirektiivi (2016/2102).

Salonen, Lotta & Suomela, Riina 2020. Aktiivisen päihteidenkäytön vaikutukset mielenterveyteen- ja sen tukeminen – Opas terveydenalan ammattilaisille. Laurea-ammattikorkeakoulu. Hoitotyön koulutusohjelma. Opinnäytetyö. Viitattu 27.9.2023. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-202005088014>

Szilvay, Ilmari 2023. Muuntohuumeet. Nuortenlinkki. Viitattu 19.9.2023. <https://nuortenlinkki.fi/tietopiste/tietoartikkelit/huumeet-ja-laakkeet/muuntohuumeet/>

Sohlberg, Laura 2023. Kannabiskoulutus. Miten puhua kannabiksesta? 13.9.2023. Viitattu 22.9.2023. Ei julkaistu.

Sosiaali- ja terveysministeriö 2023. Psykososiaalisten menetelmien käsitteiden täsmentämistarpeet, niihin kuuluvien hoitomuotojen käyttö ja toteutus sekä toimenpiteet niiden saatavuuden turvaamiseksi. Viitattu 26.9.2023.

<https://stm.fi/documents/1271139/150418668/Selvitys+psykososiaalisista+menetelmist%C3%A4+090223.pdf/72291d6a-1f9e-1be1-0854-d77ab3b49bc6/Selvitys+psykososiaalisista+menetelmist%C3%A4+090223.pdf?t=1676635452511>

Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus 2019. Työryhmältä 12 suositusta psykososiaalisen tuen kehittämiseksi kriisitilanteissa. Viitattu 26.9.2023. <https://stm.fi/-/tyoryhmalta-12-suositusta-psykososiaalisen-tuen-kehittamiseksi-kriisitilanteissa>

Suokas, Niina 2011. Ennaltaehkäisevä nuorisotyö ja nuoren syrjäytyminen. Seinäjoen ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma. Opinnäytetyö. Viitattu 26.9.2023. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2011120317056>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2022. Alkoholi, tupakka ja riippuvuudet. Ehkäisevää päihdetyötä ohjaa laki. Viitattu 14.9.2023. <https://thl.fi/fi/web/alkoholi-tupakka-ja-riippuvuudet/ehkaiseva-paihde-tyo/ehkaisevan-paihde-tyon-johtaminen/ehkaiseva-paihde-tyota-ohjaa-laki>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2023a. Lastensuojelun käsikirja. Lastensuojeluilmoitus. Viitattu 14.9.2023. <https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/lastensuojeluilmoitus-ja-lastensuojeluasian-vireilletulo/lastensuojeluilmoitus#kenella%20on%20velvollisuus%20tehdä%20ilmoitus>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2023b. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Alkoholi, tupakka ja riippuvuudet. Mitä on ehkäisevä päihdetyö? Viitattu 20.9.2023. <https://thl.fi/fi/web/alkoholi-tupakka-ja-riippuvuudet/ehkaiseva-paihde-tyo/mita-ehkaiseva-paihde-tyo-on>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2023c. Ehkäisevän päihdetyön toimintaohjelma. Viitattu 14.9.2023. <https://thl.fi/fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/ehkaisevan-paihde-tyon-toimintaohjelma>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2023d. Alkoholi, tupakka ja riippuvuudet. Päihdekasvatus. Viitattu 18.9.2023. <https://thl.fi/fi/web/alkoholi-tupakka-ja-riippuvuudet/ehkaiseva-paihde-tyo/ehkaiseva-paihde-tyo-kouluissa-ja-oppilaitoksissa/paihdekasvatus>

Työ- ja elinkeinoministeriö 2021. Kotoutumisen sanasto: 1. laitos. Helsinki: Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 2021:54

U.S. Department of Health and Human Services 1999. ASPE. Blending Perspectives and Building Common Ground: A Report to Congress on Substance Abuse and Child Protection. Viitattu 15.9.2023. <https://aspe.hhs.gov/reports/blending-perspectives-building-common-ground-report-congress-substance-abuse-child-protection>

Vehkalahti, Kimmo 2019. Kyselytutkimuksen mittarit ja menetelmät. Helsingin yliopisto 2019. <https://helda.helsinki.fi/server/api/core/bitstreams/bc1c2c8a-0eb8-4881-ba8f-510ce386b810/content>

Vuorento, Henna 2023. Perustietoa huumausaineista. Päihdelinkki.fi. Viitattu 18.9.2023. <https://paihdelinkki.fi/sgn/tietopankki/tietoiskut/perustietoa-huumausaineista>

YAD 2023. Hallusinogeenit. Youth Against Drugs. Viitattu 19.9.2023. <https://yad.fi/huume/hallusinogeenit/>

YAD 2013. Kokemusasiantuntija antaa tarinalle kasvot. Youth Against Drugs. Viitattu 9.11.2023. <https://yad.fi/blogiartikkeli/kokemusasiantuntija-antaa-tarinalle-kasvot/>

YTHS 2023. Mielenterveys. Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiö. Viitattu 27.9.2023. <https://www.yths.fi/terveystieto/mielenterveys/>

HAASTATTELUT

Ruokostenpohja, Anna 2023. Vastaava ohjaaja. Tampere 30.8.2023. Haastattelija: Sanna Andersson

LIITTEET

Liite 1: Aloituskysely Satakielen työntekijöille

Miten merkityksellisenä näet ehkäisevän päihdetyön toteutumisen perheryhmäkoti Satakielessä? *

1 2 3 4 5

En lainkaan merkityksellisenä Erittäin merkityksellisenä

Kuinka hyvin koet ehkäisevän päihdetyön toteutuvan Satakielessä? *

1 2 3 4 5

Ei toteudu lainkaan Toteutuu erinomaisesti

Tiedätkö, miten Satakielessä päihdetyötä toteutetaan tai tulisi toteuttaa? Onko työryhmällä tähän yhteistä tavoitetta? *

Oma vastauksesi _____

Millaisista aiheista haluaisit keskustella ehkäisevään päihdetyöhön liittyen? *

Oma vastauksesi _____

Liite 2: Työntekijöiden haastatteluiden kysymykset

Kerro itsestäsi ja työnkuvastasi Satakielessä.

Näkyvätkö päihteet, erityisesti huumeet Satakielen arjessa jotenkin?

Miten koet ehkäisevän päihdetyön toteutuvan Satakielessä?

Millaisena näet työntekijöiden vastuun ehkäisevässä työssä?

Kuuluuko työnkuvaasi ehkäisevän työn toteuttaminen?

Millaisia menetelmiä perheryhmäkodissa käytetään ehkäisevän työn toteutuksessa?

Millaista osaamista ja kiinnostusta aiheeseen työyhteisöstä löytyy? Onko sinulla ideoita, joita haluaisit Satakielessä toteuttaa nuorten kanssa edistääksesi ehkäisevää työtä?

Liite 3: Kehittämistyöpajan palautekyselyn kysymykset

Kuinka hyödylliseksi koit ryhmätoiminnan? *

1 2 3 4 5

En lainkaan hyödylliseksi

Erittäin hyödylliseksi

Uskotko työskentelytapojen ja tavoitteiden linjaamisen helpottavan jatkossa työntekoasi? *

1 2 3 4 5

En usko niistä olevan hyötyä

Uskon hyötyväni

Millaisia ajatuksia yhteiskehittämisestä jäi? Voisitko ajatella työryhmän käyttävän jatkossa yhteiskehittämisen menetelmää?

Oma vastauksesi

Kehittämisehdotuksia ryhmään? Jäikö jotain sanomatta ryhmässä, kerro tässä! *

Oma vastauksesi

Liite 4: Materiaalipankki

Sanna Andersson
ja Essi Yli-Kantola

Materiaalipankki ehkäisevän päihdetyön tueksi

Esittely

- Tämä materiaalipankki on syntynyt opinnäytetyön tuotoksena, jonka tavoitteena oli kehittää ehkäisevän päihdetyön toteutumista perheryhmäkoti Satakielessä.
- Opinnäytetyön tekijät Sanna ja Essi ovat Humanistisen ammattikorkeakoulun opiskelijoita ja tämä tuotos on tehty syksyllä vuonna 2023.
- Opinnäytetyön tilaajana toimii perheryhmäkoti Satakieli ja tuotos on tehty antamaan työkaluja työntekijöille ehkäisevän päihdetyön toteuttamista varten.
- (Tähän linkki julkaistuun opinnäytetyöhön)

Alkuun kerromme hieman faktatietoa

Mitä
kannabis
on?

- Kannabis on yleisnimitys, jota käytetään erilaisista hampukasvista saatavista valmisteista.
- Kasvista valmistetaan sekä päihde- että lääkeainetta.
- Päihtymisen kannalta merkittävin kannabinoidi on THC (tetrahydrokannabinoli).
- CBD (kannabidioli) on pääasiallisesti lääkinnällisten vaikutusten takana.

- Marihuanalla viitataan kasvin kuivattuihin kukintoihin.
- Hasiksella tarkoitetaan kannabiskasvin kuivattua pihkaa ja pihkapuristetta.
- Suomessa kannabis on määritelty laittomaksi huumausaineeksi.
- Kannabiksen käyttö, osto, myynti ja hallussapito on kiellettyä.

Käyttö

- Kannabista:
 - Poltetaan sätkässä
 - Höyrytetään vesipiipulla
 - Voidaan käyttää muun muassa teessä sekä leivonnassa – kannabiskeksit

Erilaisia nimityksiä kannabikselle

- Dänkki
- Pilvi
- Budi
- Kukka
- Paja
- Hitti
- Hasis
- Marihuana

Miten puhua kannabiksesta

- Ehyt ry järjestää koulutuksia ehkäisevästä päihdetyöstä. Saimme käyttöömmme koulutuksen "Miten puhua kannabiksesta" - materiaalin ja luvan jakaa sen työyhteisölle. Materiaali on jaettuna työyhteisön Teamsissa.
- Hyödyllisiä koulutuksia, käy tutustumassa! [Ehyt ry tapahtumat](#)

Nuorten huume tilanne Suomessa

- Suomessa nuorten huume kuolemien määrä on huolestuttavan suuri verrattuna muuhun Eurooppaan. Vuonna 2021 Helsingissä nuoria on kuollut huumeisiin enemmän, mitä mittaushistoriassa koskaan aiemmin. (Moilanen 2023.)
- Asenteiden muutos huumeita kohtaan on muuttunut huolestuttavalla tavalla myönteisemmäksi ja nuorten keskuudessa päihteiden käyttöä saatetaan ihailta. Nuoren iän vuoksi päihteiden käytön haittavaikutuksia ei osata ajatella ja kaveriporukan paine kokeilemiseen sekä käyttämiseen voi olla merkittävä. (Kauta 2022.) Tällöin omista rajoista kiinni pitäminen ja päihteistä kieltäytyminen saattaa olla haastavaa. Turvallisten aikuisten läsnäolon merkitys korostuu rajojen asettamisessa ja niistä kiinni pitämisessä.

Ehkäisevä päihdetyö

- Tavoitteena vähentää ja ehkäistä päihteiden aiheuttamia haittoja. Tähän kuuluu huumeiden, alkoholin, tupakan, nikotiinituotteiden ja rahapelaamisen haittojen ehkäisy. Ehkäisevää työtä toteutetaan valtakunnallisesti kaiken ikäisille. (Normann, Odell, Tapio & Vuohelainen 2018.)
- Aiheesta lisää: Ehkäisevä päihdetyö - Opas kunnille ja hyvinvointialueille
- Ehkäisevän päihdetyön osaaja –verkkokoulutus: Kuntien ehkäisevän päihdetyön ABC

Päihdekasvatus

Todennäköisesti suurin osa perheryhmäkodin nuorista ei ole elämässään kohdannut ehkäisevää päihdetyötä ja päihdekasvatusta toisin kuin suomalaiset nuoret. Siksi on päihdekasvatus on teemana erityisen tärkeä perheryhmäkoti Satakielen arjessa ja ohjaajien työssä, jotta se tavoittaa myös meidän nuoret.

Aiheesta lisää:

- [Päihdekasvatus - Terveiden ja hyvinvoinninlaitos](#)
- [Päihdekasvatus - Ehkäisevä EHYT ry](#)
- [Preventiimi - Nuorisoalan ehkäisevän päihdetyön osaamista – Tarjoavat nuorten parissa toimiville ammattilaisille ehkäisevään päihdetyöhön tietoa erilaisten materiaalien ja julkaisujen muodossa.](#)

Yhteenvetoa yhteiskehittämisestä

- Ehkäisevän päihdetyön toteutuminen nähdään tärkeänä ja työntekijöiden vastuu sen toteuttamisessa suurena. Kuitenkin sen toteutumista Satakielen arjessa tuntuu olevan vaikeaa nähdä tai määritellä. Ehkäisevä päihdetyö kiistatta toteutuu Satakielen arjessa nuorten parissa käytävissä keskusteluissa.
- Pohdi, miten työssäsi toteutat ehkäisevää päihdetyötä? Miten tätä voisi lisätä arjen toiminnassa?

Seuraavaksi toiminnan ohjeistus

- Toiminnan ohjeistus on luotu kehittämistyöpajassa, johon osallistui Satakielen työntekijät sekä opinnäytetyön tekijät.
- Työpajoissa käytettiin lähestymistapana yhteiskehittämistä.
- Kehittämistyöpajan tavoitteena oli selkeyttää ehkäisevän päihdetyön toimintatapoja ja tavoitteita.

Toimintatavat

Yhteiskehittämisen keskusteluissa tärkeäksi koettiin yhteiset ja selkeät toimintatavat päihdetyön toteutumiselle.

Toiminnan ohjeistus:

Tilanteen kartoitus

Turvallisuus: Tarvittaessa soitto vartijalle ja varallaolijalle sekä seurataan nuoren vointia hänen turvallisuuden vuoksi

Huolellinen kirjaus ja raportointi seuraavalle työntekijälle

Seuraavana päivänä:

- Tarvittaessa käynti huumeselussa
- Keskustelu nuoren kanssa
 - Pyritään selvittämään juurisyy päihteiden käytölle, jotta siihen voidaan puuttua
 - Tarvittaessa keskusteluun otetaan mukaan omaohjaajat, sairaanhoitaja, sosiaalityöntekijä, vastaava ohjaaja sekä yksikön johtaja
- Sosiaalityöntekijä tekee tarvittaessa lastensuojeluilmoituksen
- Nuoren käytöstä tulee seurata jatkossa, jos päihteiden käyttö on jatkuvaa

Ammatillisuus nuoren kohtaamisessa

Ammatillisen työtteen tärkeys – yhteisten toimintatapojen tulee olla linjassa riippumatta henkilökohtaisista ajatuksista päihteidenkäyttöön liittyen

Ihmiset tulevat eri lähtökohdista erilaisine oletuksineen. Ehkäisevässä päihdetyössä oleellista on tiedostaa omat ennakkoluulot ja mielipiteet ja toimia ammatillisesti niistä huolimatta.

Koulutukset ja sosiaalinen media

- Pääteet ovat yhteiskunnallisesti hyvin laaja ja muutoksessa oleva aihealue.
- Huomasimme kehittämistyömme aikana, että eri sukupolven edustajilla on hyvin erilaiset taustat esimerkiksi päihdevalistukseen omassa nuoruudessaan. Tästä huolimatta meidän tulisi ammatillisesti tehdä yhtenevää työtä arjessamme.
- Ajankohtainen tietotaito päihteistä on erityisen tärkeää ammatillisen ehkäisevän päihdetyön toteuttamisessa. Sen vuoksi jatkuva kouluttautuminen ja asiaan perehtyminen on tärkeää.
- Seuraavissa dioissa esittelemme koulutuksia ja sosiaalisen median tilejä, joihin kannustamme tutustumaan.

Päihteet sosiaalisessa mediassa

- Instagram ja TikTok
 - Lääkäri Atte – Kirja tulossa huhtikuussa -24
 - Darravapaa
 - Ehyt ry
 - BuenoTalk
- Podcastit
 - Selvin päin
 - Myös kirjallisuutta: Wilma Ruohisto ja Hanna Tikander, Selvin päin – Erään bilettäjä tarina
 - Savuna ilmaan - SoundCloud

Lähteet

- Moilanen, Kaisu 2023. Kaikkein nuorimpien huumekuolemat ovat jyrkässä kasvussa Helsingissä. Helsingin Sanomat. <https://www.hs.fi/kaupunki/art-2000009838287.html>
- Kauta, Jasmin 2022. Poliisi on nähnyt, miten nuoret luulevat huumeiden käytön olevan luksuselämää, upeita autoja ja ulkomaanmatkoja: "Se on kaikkea muuta". Yle uutiset. 6.7.2022. Viitattu 4.10.2023. <https://yle.fi/a/3-12518670>
- Normann, Maria & Odell, Heidi & Tapio, Mari & Vuohelainen, Elsi 2018. Nuorisoalan ehkäisevä päihdetyö - Hyppää kyytiin! Humanistinen ammattikorkeakoulu julkaisuja, 60. Viitattu 16.9.2023. <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/154227/978-952-456-306-2.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Nopeet, hitaat, dissot, deelit – nuorten ajatuksia päihteistä 2018. Päihteet? -foorumien raportti. Pesäpuu ry. Viitattu 2.8.2023. <https://pesapuu.fi/wp-content/uploads/2018/09/Nopeet-hitaat-dissot-deelit-nuorten-ajatuksia-p%C3%A4ihteist%C3%A4.-P%C3%A4ihteet-foorumien-raportti.2.pdf>
- Ehyt ry 2023. Keskustelua kannabiksesta. Buenotalk. Viitattu 2.8.2023. https://ehyt.fi/wp-content/uploads/2020/05/Keskustelua-kannabiksesta-1-Oppitunnin-esitys_s.pptx